

TRENDOVERZICHT 2019

Focus op de strategische thema's en demografische ontwikkelingen

Datalap, eenheid Informatie

8 april 2020

Inleiding

Het *Trendoverzicht 2019* geeft een beeld op hoofdlijnen van heel Apeldoorn met de focus op de strategische thema's: Comfortabele Gezinsstad, Ondernemende Stad, Toeristisch Toplandschap en Duurzaamheid. De demografische ontwikkelingen zijn dit jaar als apart hoofdstuk in dit trendoverzicht opgenomen.

Door de eenheid JZW wordt jaarlijks een monitor sociaal domein uitgebracht. De onderwerpen die in dat rapport worden besproken (ontwikkelingen Wmo, jeugdzorg, CMO's) maken geen deel uit van dit trendoverzicht.

In dit rapport zijn de meest recente beschikbare cijfers meegenomen. In de meeste gevallen zijn dit de cijfers van 2019, soms zijn de meest recente beschikbare cijfers van een eerder jaartal. De nieuwste bevolkingsprognose van ABF Research, Primos 2019, is als basis gebruikt voor de bevolkingsprognose en daarvan afgeleide prognoses.

De trends over de bevolkingsontwikkeling ondersteunen de uitgangspunten in de Woonagenda.

Op het moment van schrijven van dit rapport (maart 2020), is de wereld in de ban van het Coronavirus. Dit virus zorgt ervoor dat de gehele maatschappij wordt ontwricht en dat veel trends die we nu signaleren (o.a. economische groei, dalende werkloosheid) vermoedelijk zullen worden onderbroken. In dit rapport kunnen deze ontwikkelingen, hoe veelomvattend ook, nog niet worden opgenomen omdat daar voor Apeldoorn nog geen cijfers van beschikbaar zijn. Er wordt in deze rapportage voornamelijk teruggekeken op het jaar 2019, in vergelijking met de jaren daarvoor.

De invloed van het Coronavirus op de in dit rapport beschreven onderwerpen zal in het Trendoverzicht 2020, dat volgend voorjaar zal verschijnen, aan bod komen.

Samenvatting

Demografische ontwikkelingen

Apeldoorn groeide in 2019 verder naar ruim 163.800 inwoners. Deze groei gaat sneller dan prognoses eerder voorspelden. De groei kwam met name door het (historisch hoge) vestigingssaldo van 1.474. En er kwamen in 2019 meer 18-24 jarigen naar Apeldoorn dan er uit Apeldoorn vertrokken. Daarmee is het 'demografisch lek' gedicht. Er waren vooral minder vertrekkers in deze leeftijdsgroep. Apeldoorn is nog altijd aantrekkelijk als vestigingsplaats voor mensen met kinderen.

Er zijn steeds meer Apeldoorners met een migratieachtergrond. De meeste van hen komen uit Turkije en Nederlands-Indië. In 2019 was de groei van Syriërs het grootst.

De ontgroening zette door, met name in de leeftijdsgroep van 4-12 jaar, maar vertraagde over het algemeen de laatste jaren iets. Vanwege de verwachte bevolkingsgroei en het positieve vestigingssaldo van kinderen tot 17 jaar is het niet ondenkbaar dat het aantal kinderen de komende jaren minimaal stabiel zal blijven.

De twintigers in Apeldoorn zijn de laatste jaren zowel absoluut als relatief toegenomen en volgens de prognoses kan zal het aantal van 18.500 twintigers de komende jaren nog licht gaan groeien.

Tegelijk zette ook de vergrijzing door. Apeldoorn is één van de meest vergrijsde gemeenten van Nederland. Er zijn ruim 34.500 65-plussers op 1 januari 2020. Dat is is 21,3% van de bevolking en bijna 50% meer dan 20 jaar geleden. Deze groei komt vooral door het ouder worden van de mensen die nu al in Apeldoorn wonen en nauwelijks door verhuizingen. De verwachting is dat het aandeel 65-plussers in 2040 28% van de bevolking bedraagt.

Wonen

Net als in heel Nederland stegen ook in Apeldoorn de prijzen op de woningmarkt, maar niet zo hard als in omliggende grote gemeenten en het gemiddelde van Nederland. In 2019 was de gemiddelde verkoopprijs € 287.000.

Voor de woningbezitters in Apeldoorn stegen de gemeentelijke woonlasten het sterkst van de 40 grootste gemeenten, namelijk met meer dan 17%. Ook voor huurders in Apeldoorn stegen de woonlasten in 2019.

Leven

Apeldoorners oordelen in de onderzoeken van het bewonerspanel al jaren erg positief over het wonen in Apeldoorn. Zij geven het leven in Apeldoorn in 2019 een rapportcijfer van 7,5. Volgens de Atlas voor Gemeenten staat Apeldoorn al tien jaar op ongeveer dezelfde positie als het gaat om woonaantrekkelijkheid. Dit komt omdat de Onderliggende indicatoren die worden beoordeeld nauwelijks veranderen.

Apeldoorn is als grote gemeente relatief veilig. Dit zien we zowel in de Atlas voor gemeenten als in de criminaliteitscijfers van het CBS. Het aantal misdrijven is minder dan gemiddeld in Nederland en is de laatste jaren flink afgenomen.

Waar het aantal misdrijven laag is voor een grote gemeente is, is de sociale cohesie juist behoorlijk voor een grote gemeente. Inwoners van Apeldoorn zijn redelijk positief over de sociale aspecten van hun woonbuurt.

Als we kijken naar hoe het beeld van Apeldoorn is onder de eigen inwoners dan blijkt dat de gemeente op plaats 10 staat in de ranglijst van het hebben van een positieve reputatie. Apeldoorn scoort het hoogste van de gemeenten zonder een historische binnenstad.

Bestuur

Het trendoverzicht bevat dit jaar ook een overzicht van de zetelverdeling van de laatste vier bestuursperiodes. Hieruit blijkt dat de politieke verhoudingen in Apeldoorn redelijk stabiel zijn.

Onderwijs en opleiding

Het aantal leerlingen in het basisonderwijs is 6% minder dan vijf jaar geleden maar stabiliseert zich nu de daling van het aandeel kinderen ook is gestopt. Volgens de prognoses kunnen we verwachten dat het aantal basisschoolleerlingen de komende jaren weer zal gaan stijgen.

Er wonen in Apeldoorn 5.000 mbo'ers waarvan ongeveer de helft naar Aventus in Apeldoorn gaat. Het aantal in Apeldoorn wonende studenten op zowel mbo, hbo en wo-niveau neemt licht toe. Vanwege het aanbod studeren de meeste hbo'ers en wo'ers buiten de gemeente.

Het gemiddeld opleidingsniveau in Apeldoorn is vergelijkbaar met het landelijke beeld: 30% heeft een laag niveau, 43% een middelhoog en 27% heeft een hoog opleidingsniveau.

Ondernemende Stad

In Apeldoorn zijn in 2019 voor het eerst meer dan 100.000 arbeidsplaatsen geregistreerd. Dit is een stijging van 4,5% ten opzichte van 2018. De grootste stijging van arbeidsplaatsen zien we in de zorg, maar ook in de andere speerpuntsectoren is een plus te noteren. Het aantal eenmanszaken groeit in 2019 door naar 9.300.

In het jaarlijkse toonaangevende rapport van bureau Louter over economische toplocaties in Nederland is Apeldoorn iets gedaald op de ranglijst van economische prestaties en op de Sociaaleconomische Index van Atlas voor Gemeenten staat Apeldoorn stabiel op plaats 16.

Het inkomen van huishoudens in Apeldoorn is vergelijkbaar met Nederland, namelijk gemiddeld € 42.500.

Het aantal bijstandsuitkeringen is het laagste sinds begin 2016 en ook de werkloosheid is in 2019 verder afgenomen in Apeldoorn. Er was in 2019 3,1% van de beroepsbevolking werkloos, landelijk was dit 3,4%. We zien deze afname bij alle opleidingsniveaus. Er werden derhalve ook minder werkloosheidsuitkeringen (WW) verstrekt: in december 2019 500 minder dan in januari, een afname van bijna 20%.

Toerisme en vrije tijd

In 2018 was de regio Veluwe en Veluwerand met ruim 1,8 miljoen vakanties de nummer 3 vakantiebestemming van Nederland voor binnenlandse vakanties. Op provincieniveau zijn iets recenter cijfers beschikbaar: Gelderland staat op de eerste plaats in het aantal binnenlandsvakanties. Er werd in 2019 € 539 miljoen besteed, € 44 miljoen meer dan in het jaar daarvoor. Ook de werkgelegenheid groeide. In de sector Vrijetijd in Apeldoorn is de werkgelegenheid in Apeldoorn in 2019 gegroeid naar bijna 7.000 arbeidsplaatsen. Dit is ongeveer 1000 meer dan in 2013.

Het aantal bezoekers van attracties en evenementen steeg de afgelopen jaren, behalve bij Paleis het Loo vanwege de tijdelijke sluiting in verband met de verbouwing.

Als we kijken naar het aantal bezoekers uit Nederland dat Apeldoorn heeft bezocht, zien we dat Apeldoorn in 2019 ruim 1,2 miljoen bezoekers heeft getrokken. We zien ook dat de bezoekfrequentie ten opzichte van de andere 25 steden relatief laag ligt. Een bezoeker geeft gemiddeld € 51,- uit.

Duurzaamheid

De monitor duurzame gemeenten 2019 van Telos laat zien dat de score van Apeldoorn op Ecologisch kapitaal met een score van 56,7 bijzonder goed is te noemen. Het ligt over de hele periode ruim boven de ons omliggende grote steden, mogelijk door de ruimte en natuur binnen de gemeente. Vanaf 2014 is er een stijgende lijn waarneembaar.

Over het aantal kg huishoudelijk restafval en het energieverbruik zijn nog geen gegevens over 2019 voorhanden.

1. Bevolkingsontwikkeling

Apeldoorn groeide verder naar ruim 163.800 inwoners en groeide sneller dan prognoses voorspelden.

In 2019 groeide Apeldoorn verder naar 163.826 inwoners. In onderstaande tabel is te zien dat dit met name kwam door het (historisch hoge) vestigingssaldo van 1.474, het hoogste ooit dat is terug te vinden in de Apeldoornse statistieken. Samen met een licht negatieve natuurlijke aanwas (-91) kwam de netto bevolkingsgroei in 2019 op 1.395.

Opmerkelijk is daarnaast, dat de Apeldoornse bevolkingsgroei sneller verliep dan de prognoses voorspelden. De Primos 2019 prognose schatte de Apeldoornse bevolkingsomvang op 1 januari 2019 ruim 800 lager in dan het werkelijke aantal.

Tabel 1: Loop van de bevolking gemeente Apeldoorn

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inwoners per 1 januari	157.534	158.106	159.051	160.053	161.139	162.431
Geboorten	1.463	1.574	1.560	1.505	1.510	1.514
Overlijdens	1.449	1.530	1.579	1.526	1.582	1.605
Natuurlijke aanwas	14	44	-19	-21	-72	-91
Vestiging	6.115	6.364	6.867	7.081	7.132	7.178
Vertrek	5.579	5.487	5.825	5.953	5.774	5.704
Vestigingssaldo	536	877	1.042	1.128	1.358	1.474
Saldo administratieve correcties	22	24	-21	-21	6	12
Netto groei aantal personen	572	945	1.002	1.086	1.292	1.395
Inwoners per 31 december	158.106	159.051	160.053	161.139	162.431	163.826
% man	49,4%	49,6%	49,7%	49,7%	49,8%	49,8%
% vrouw	50,6%	50,4%	50,3%	50,3%	50,2%	50,2%

bron: BRP

De verhouding man/vrouw is in de afgelopen 5 jaar iets naar elkaar toe gegroeid. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat het vestigingssaldo van mannen sterker is gegroeid dan dat van de vrouwen. Overigens is het aandeel mannen en vrouwen dat zich in Apeldoorn vestigde in de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven (54% respectievelijk 46%).

Van alle huishoudens in de gemeente was ongeveer 33% een gezin (een huishouden met kinderen). Dit aandeel is ten opzichte van 2014 met 2%-punt afgenomen, terwijl het aandeel eenpersoonshuishoudens met 2%-punt is toegenomen (van 34% in 2014 naar 36% in 2019). Het aandeel stellen (meerpersoonshuishouden zonder kinderen) is met 31% in de afgelopen 6 jaar stabiel gebleven.

De bevolkingsgroei werd mede mogelijk gemaakt door een toename van de woningvoorraad. Begin 2014 stonden er volgens het CBS 69.507 woningen in Apeldoorn. Begin 2020 (6 jaar later) bedroeg dat 73.244. Dat is een netto groei van gemiddeld ruim 600 woningen per jaar. (bron: CBS)

Vergeleken met Nederland als geheel (+3,0%) kende Apeldoorn met +3,6% een grotere relatieve bevolkingsgroei over de periode 2015 tot 2020. Vergeleken met de andere grote gemeenten rondom Apeldoorn groeide Apeldoorn in deze periode alleen sneller dan Deventer (2,6%). De andere grote gemeenten lieten alle een grotere groei zien: Arnhem +6,0%, Ede +5,0%, Nijmegen +4,1% en Zwolle +4,0%. (bron: CBS)

Het vestigingssaldo van 18-24 jarigen was voor het eerst sinds een aantal jaren positief; het 'demografisch lek' is gedicht.

In 2019 was het vestigingssaldo van de 18-24 jarigen met +74 positief. Een jaar eerder was dit nog -41: het demografisch lek van Apeldoorn was nog niet gedicht. Dat blijkt nu dus wel het geval: er komen meer 18-24 jarigen naar Apeldoorn dan er uit Apeldoorn vertrekken. Dit was overigens in 2017 ook aan de orde, maar bleek achteraf een uitzondering. Of deze uitzondering voor 2019 ook geldt zullen we in de komende jaren ondervinden.

De oorzaak van het positieve saldo was een behoorlijke daling van het aantal vertrekkers ten opzicht van 2018. In 2018 vertrokken er nog ruim 1.570 18-24 jarigen uit Apeldoorn, in 2019 is dit aantal gedaald naar 1.460. Doordat het aantal vestigers nagenoeg gelijk is gebleven, is het vestigingssaldo omgeslagen van een negatief naar een positief saldo. Net als vorig jaar kwam in 2019 47% van de vestigers uit Oost Nederland. Vorig jaar was het vestigingssaldo voor deze groep nog licht positief (+19), nu is dit saldo +84. Het vestigingssaldo vanuit West-Nederland is nog steeds negatief (-135), maar vergeleken met vorig jaar (toen was dit -192) minder sterk negatief. Gezien de regio's van bestemming (b.v. Groningen, Enschede, Amsterdam, Utrecht, Nijmegen) speelden studiemotieven bij het vertrek van mensen binnen deze leeftijdsgroep waarschijnlijk een grote rol, al blijft een groter deel van de jongeren dat gaat studeren mogelijk thuis wonen om hogere studie- en huisvestingskosten te voorkomen.

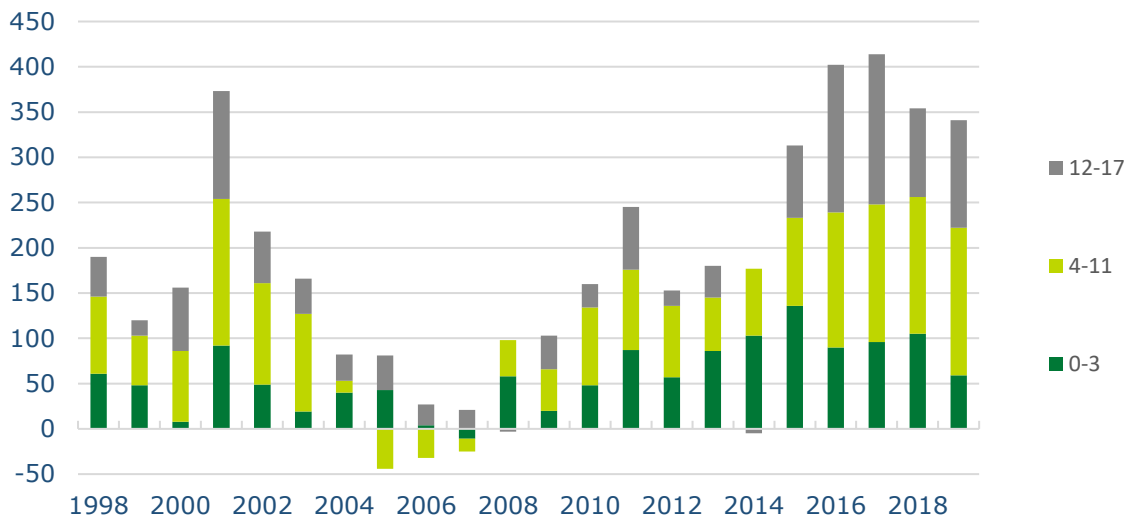
Van de 18-24 jarigen, die zich in 2018 in Apeldoorn vestigden had 61% een Nederlandse achtergrond, 12% een westerse migratieachtergrond en 26% een niet-westerse migratieachtergrond. De belangrijkste landen van herkomst waren Nederland (930 personen), Turkije (63 personen), Vietnam (39 personen), Syrië (34) en China (23 personen).

Apeldoorn is nog altijd aantrekkelijk als vestigingsplaats voor mensen met kinderen

Evenals in voorgaande jaren was het vestigingssaldo, in vergelijking met de andere leeftijdsgroepen, het hoogst voor de leeftijdsgroepen 25-39 jarigen (+563) en 0-17 jarigen (+341). En net als de afgelopen jaren was het vestigingssaldo van Oost-Nederland het grootst. Het vestigingssaldo van 0-11 jarigen vanuit Oost-Nederland was positief, maar wel beduidend lager dan uit West-Nederland (respectievelijk +116 ten opzichte van +60).

Op basis van deze cijfers mag worden geconcludeerd dat Apeldoorn (nog altijd) aantrekkingskracht uitoefent op mensen met kinderen. In onderstaande figuur is de positieve ontwikkeling van de afgelopen jaren goed te zien.

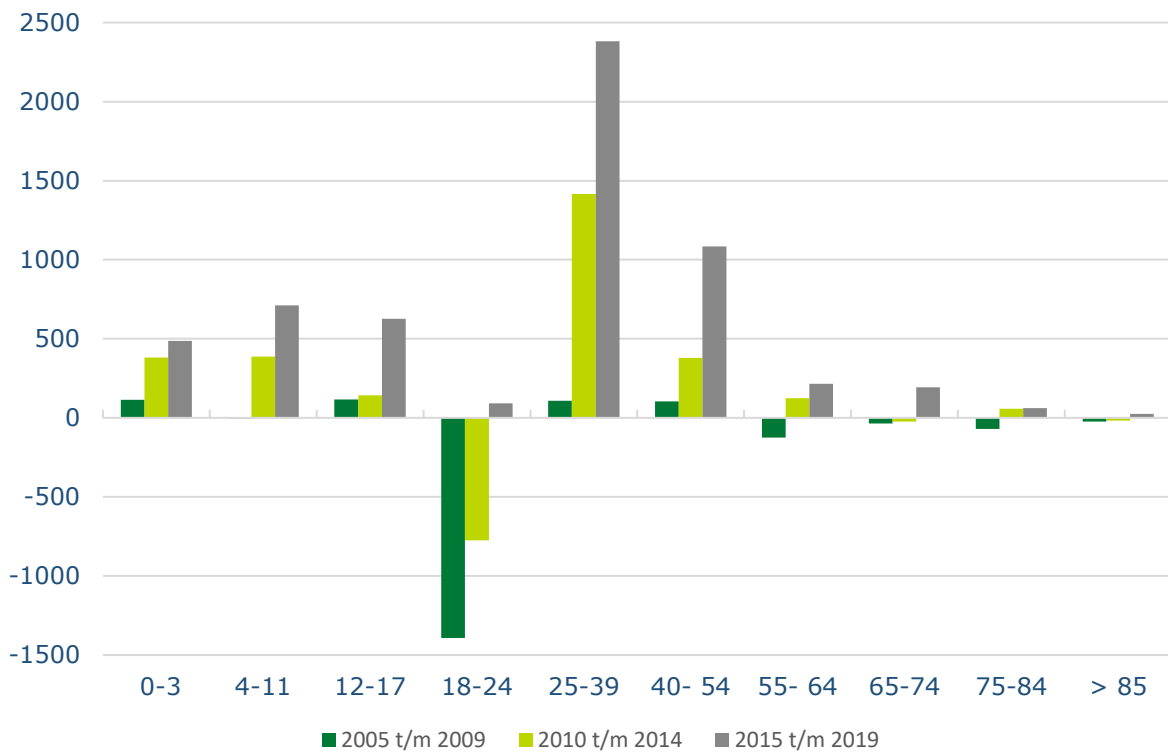
Figuur 1: Vestigingssaldo kind naar leeftijd gemeente Apeldoorn

Bron: BRP

In de onderstaande grafiek worden voor vijfjaarsperioden de vestigingssaldi van verschillende leeftijdsgroepen weergegeven. Het is goed te zien dat het vestigingssaldo van de 25-39 jarigen en jongste leeftijdsgroepen over de jaren flink is gegroeid. En ook heel duidelijk is de enorme afname van het negatieve vestigingssaldo van de 18-24 jarigen, wat inmiddels een positief saldo is geworden.

Figuur 2 Vestigingssaldo naar leeftijd gemeente Apeldoorn

Bron: BRP

Steeds meer Apeldoorners met een migratieachtergrond

Er wonen (relatief en absoluut) steeds meer mensen met een migratieachtergrond in Apeldoorn. Dat wil zeggen, mensen van wie minstens één van de ouders in het buitenland is geboren (definitie CBS).

In onderstaande tabel is te zien dat het aandeel Apeldoorners met een westerse migratieachtergrond licht is gestegen van 8,0% in 2014 naar 8,3% in 2020. Het aandeel Apeldoorners met een niet-westerse migratieachtergrond steeg in dezelfde periode van 7,9% naar 9,7%.

Tabel 2 Aandeel Apeldoorners met een Nederlandse en een migratieachtergrond op 1 januari

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nederlands	84,2%	83,9%	83,6%	83,3%	82,8%	82,4%	82,0%
Overig westers	8,0%	8,0%	8,1%	8,1%	8,3%	8,4%	8,3%
Niet westers	7,9%	8,0%	8,2%	8,6%	8,8%	9,2%	9,7%

Bron: BRP

Hieronder zijn de Apeldoorners met een migratieachtergrond naar land van herkomst weergegeven. De groep Apeldoorners met een Turkse achtergrond is nog altijd het grootst, gevolgd door die van Nederlands Indië en Duitsland.

De meeste van deze herkomstgroepen zijn tussen 2014 en 2020 gestegen in aantal, behalve Nederlands Indië en Duitsland. De groep Apeldoorners met een Syrische achtergrond is het meest gegroeid, van 69 in 2014 naar 1.063 in 2020. De grote groei van deze groep mensen in 2019 (+155) hangt samen met een groot aantal Syriërs dat in Apeldoorn asiel aanvraagde.

Tabel 3 Apeldoorners met een migratieachtergrond - grootste groepen naar herkomst, 1 januari

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Turkije	4.249	4.236	4.248	4.260	4.284	4.324	4.421
Nederlands Indië	3.647	3.618	3.584	3.560	3.535	3.516	3.484
Duitsland	2.951	2.942	2.940	2.898	2.872	2.817	2.747
Nederlandse Antillen	1.004	1.014	1.022	1.042	1.039	1.072	1.115
Suriname	990	1.006	1.021	1.020	1.014	1.067	1.063
Syrië	69	148	358	660	835	908	1.063
Afghanistan	811	831	854	908	920	951	994
Polen	877	896	888	885	920	1.007	956
Marokko	846	850	849	878	907	916	938
Indonesië	839	847	857	855	899	919	925
Joegoslavië	553	640	695	699	864	881	890
Sovjetunie	542	551	581	594	627	644	685
Irak	470	492	521	572	589	602	632
China	443	458	459	480	503	549	586
Groot-Brittannië	469	479	495	489	499	506	517

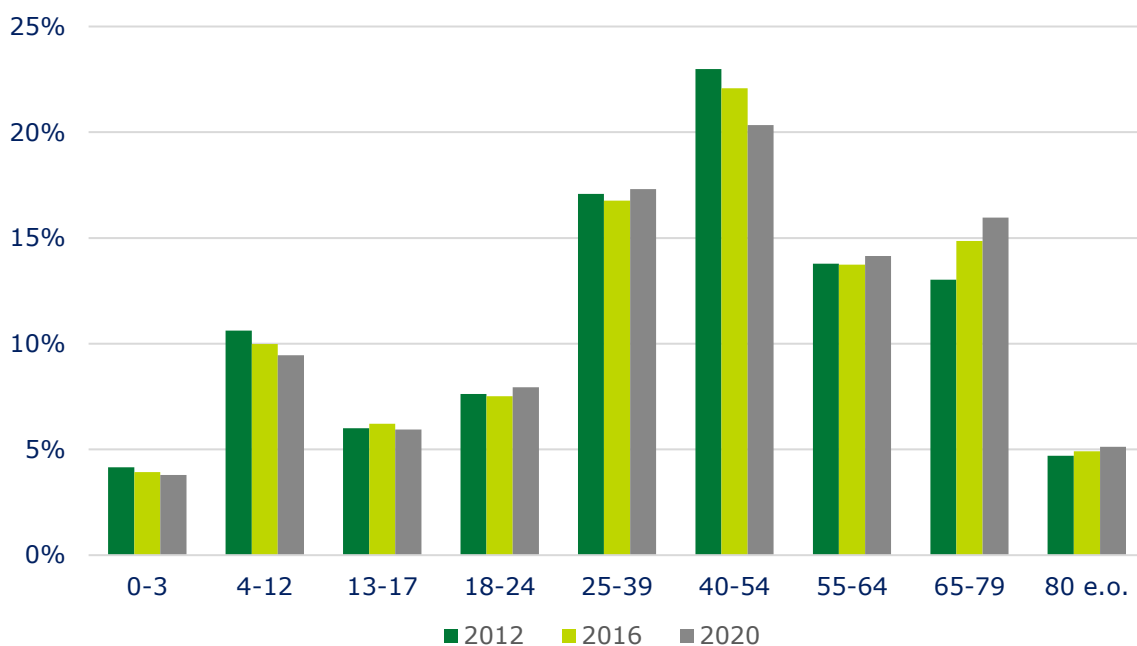
Bron: BRP

De ontgroening zette door, maar vertraagde de laatste jaren iets

Ten opzichte van 2016 woonden er op 1 januari 2020 zo'n 440 0 t/m 12- jarigen minder in Apeldoorn. De afgelopen jaren is de daling van het aantal kinderen (ontgroening) in Apeldoorn echter iets afgevlakt. Eind 2019 is het aantal 0 t/m 12- jarigen met circa 100 afgenomen in vergelijking met begin 2019. Eind 2019 was het aantal kinderen tot 12 jaar 44 minder dan begin 2019. De reden van de vertraagde ontgroening was het positieve vestigingssaldo de afgelopen jaren van deze leeftijdsgroep.

In onderstaande figuur is te zien dat met name het aandeel 4-12 jarigen sinds 2012 is afgenomen. Het aandeel 0-3 jarigen en 13-17 jarigen bleef nagenoeg gelijk.

Figuur 3 Bevolking naar leeftijd op 1 januari in %

Bron: BRP

Zoals hierboven geschreven groeide de Apeldoornse bevolkingsomvang sneller dan de prognoses voorspelden. En zien we daarnaast een flink positief vestigingssaldo van kinderen tot 17 jaar (zie figuur 1). Het is daarom niet ondenkbaar dat het aantal kinderen in Apeldoorn op zijn minst de komende jaren stabiel zal blijven.

Verwachte bevolkingsontwikkeling naar boven bijgesteld

Vergeleken met de bevolkingsprognose van vorige jaar (Primos 2018), is de nieuwste prognose voor de totale bevolking van gemeente Apeldoorn naar boven bijgesteld. Voor het jaar 2040 is het verschil ruim 3.000 personen: in Primos 2018 werd er uitgegaan van een totale bevolking van ca 165.700, in Primos 2019 is dit 168.900. De werkelijkheid heeft beide prognoses overigens als ingehaald, want zowel Primos 2018 als Primos 2019 schatten het aantal inwoners van Apeldoorn in 2020, 163.286 inwoners, te laag in (respectievelijk 161.800 en 163.000).

Volgens Primos 2018 neemt de bevolking na 2035 af, terwijl dit volgens de nieuwste prognose pas na 2040 het geval is. Het aantal jongeren (0-17 jaar) in de gemeente is met bijna 1.500 naar boven bijgesteld (van 32.200 in Primos 2018 naar 33.700 in Primos

2019). Ook het aantal 20-ers is naar boven bijgesteld (+600, 15.200 versus 15.800). Het aantal 65-plussers is juist iets naar beneden bijgesteld (met ca 300, van 47.700 naar 47.400).

In Apeldoorn wonen weer meer 20-ers

In figuur 3 hierboven is te zien, dat zowel het aandeel 18-24 jarigen als 25-39 jarigen de afgelopen jaren iets is toegenomen. Ook dit komt mede door het positieve vestigingssaldo voor deze leeftijdsgroepen in de afgelopen jaren.

Sinds 2012 is het aantal 20-ers in Apeldoorn gegroeid met bijna 2.000 personen, van ruim 16.500 in 2012 naar bijna 18.500 in 2020. Ook het aandeel 20-ers van de totale bevolking nam iets toe (van 10,6% in 2012 naar 11,3% in 2020). Daarmee is het niet ondenkbaar dat het aantal 20-ers in de komende jaren op zijn minst stabiel zal blijven of nog licht zal gaan groeien. Dit wordt bevestigd door de Primos bevolkingsprognose 2019.

De vergrijzing zette door: ruim 34.500 65-plussers op 1 januari 2020, 21,3% van de bevolking

Tussen 2015 en 2020 is het absolute aantal 65-plussers in Apeldoorn gestegen met bijna 3.800 personen naar in totaal 34.531. Relatief gezien is het aandeel 65+ gestegen van 19,5% op 1 januari 2015 naar 21,3% op 1 januari 2020. Daarmee is Apeldoorn één van de meest vergrijzde grote gemeenten van Nederland. Het aandeel 65+ ligt ook ruim boven het Nederlandse gemiddelde van 19,2% op 1 januari 2019. Dit was in Apeldoorn 20,7 %.

Sinds 2000 is het aantal 65-plussers met 46% gestegen. De stad Apeldoorn laat een sterkere stijging van het aantal 65-plussers zien dan het landelijke gebied (een groei van respectievelijk 51% en 40%).

Zoals figuur 2 laat zien is het vestigingssaldo van senioren heel beperkt. Dit hangt samen met de beperkte verhuisgeneigdheid van ouderen: het aantal 65-plussers dat zich in Apeldoorn vestigt of uit Apeldoorn vertrekt is klein. De groei van het aantal 65-plussers vooral wordt veroorzaakt door het ouder worden van de eigen bevolking. Dit leidt ertoe dat de beschikbare prognoses ook nauwelijks van elkaar verschillen als het gaat om de verwachte toekomstige ontwikkeling van het aantal ouderen. Het aantal ouderen is voor een groot deel al bekend en wonend in de gemeente. Daarom lijken de uitkomsten van de prognoses voor deze groep plausibel.

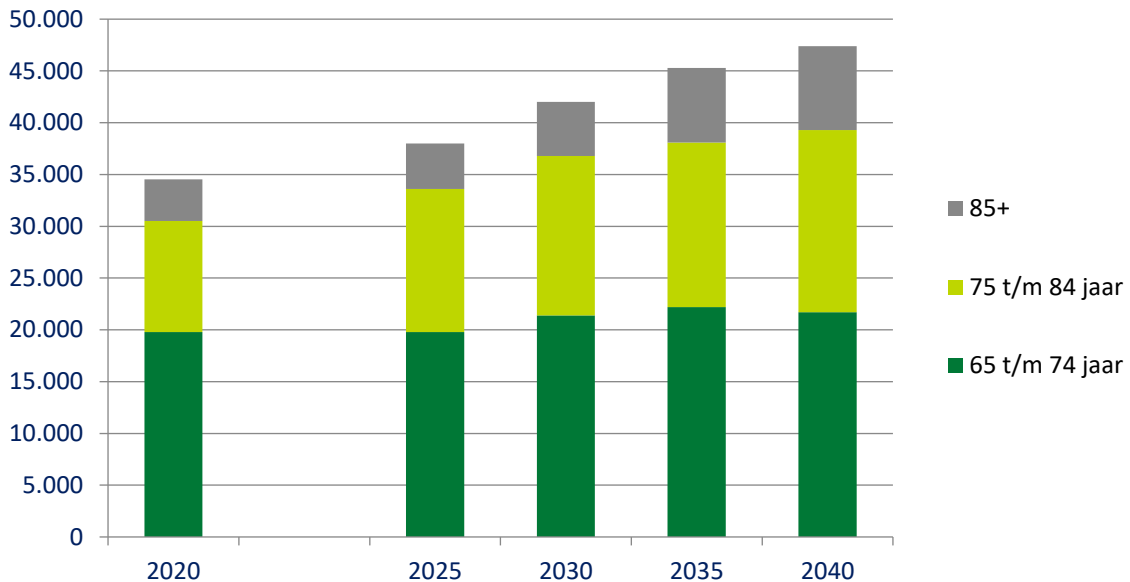
Het aantal 65-plussers in Apeldoorn zal volgens de beschikbare bevolkingsprognoses naar verwachting groeien naar zo'n 47.400 in 2040 (zie figuur hieronder). Dat is een toename van ca. 37% ten opzichte van 2020. Het aandeel 65-plussers op de totale bevolking stijgt daarmee naar verwachting van 21% in 2020 naar 28% in 2040. De verwachting is dat het aantal en aandeel 65-plussers na 2040 zal stabiliseren. Overigens valt wel op dat de groei van het aantal 65-plussers tot 2040 in de nieuwste Primosprognose (zie Trendoverzicht 2019) iets naar beneden is bijgesteld.

Er zijn verschillen in groeitempo tussen de oudere leeftijdsgroepen. Het verwachte aantal 65 t/m 74 jarigen voor 2040 is zo'n 21.700, 9,5% meer dan nu. Dat van de 75 t/m 84 jarigen is ca. 17.600, een toename van ongeveer 64% t.o.v. 2020. En de verwachting is, dat het aantal 85-plussers in Apeldoorn groeit naar zo'n 8.100 in 2040, dit betekent meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2020!

Het aantal 65-plushuishoudens zal in de komende 20 jaar naar verwachting met ruim 10.000 toenemen, van ongeveer 22.700 in 2020 naar 33.000 in 2040. In 2020 is 45% van de 65-plushuishoudens een eenpersoonshuishouden en 49% een stel. In 2040 zijn deze percentages naar verwachting 49% respectievelijk 47%. Het aandeel

eenpersoonshuishoudens zal in de komende 20 jaar dus gaan toenemen ten koste van het aandeel stellen, wat mogelijk wordt veroorzaakt door de toename van het aantal oudere senioren (85-plussers), die vaker een eenpersoonshuishouden vormen dan andere leeftijdsgroepen doordat een partner is weggefallen.

Figuur 4 Prognose 65-plussers in Apeldoorn (2020 is waargenomen)

Bron: BRP en Primos

De toename van het aantal 65-plushuishoudens en het aandeel eenpersoonshuishoudens binnen deze groep, heeft gevolgen voor de toekomstige woningbehoefte. In de toekomst zullen er naar verwachting steeds meer levensloopgeschikte woningen voor kleine huishoudens nodig zijn. Over wonen gaat het in het volgende hoofdstuk.

2. Wonen in de comfortabele gezinstad

Ook in Apeldoorn trok de woningmarkt verder aan

Net als in heel Nederland stegen in Apeldoorn de prijzen op de koopwoningmarkt. In 2017 was de gemiddelde verkoopprijs in Apeldoorn het hoogst van de omliggende grote gemeenten. In 2019 is de gemiddelde verkoopprijs nog steeds relatief hoog in vergelijking met Arnhem en Deventer, maar in Ede, Nijmegen en Zwolle is de gemiddelde verkoopprijs inmiddels hoger dan in Apeldoorn. De gemiddelde verkoopprijs in Apeldoorn lag in 2019 ook ruim onder het Nederlands gemiddelde, terwijl de gemiddelde verkoopprijs van een woning in Apeldoorn in 2012 nog boven het Nederlandse gemiddelde lag.

Tabel 4 Gemiddelde verkoopprijzen bestaande koopwoningen in €

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Apeldoorn	230.535	204.898	214.203	219.569	227.978	252.463	275.434	287.155
Arnhem	205.702	189.517	190.551	199.528	205.816	221.424	249.290	260.635
Deventer	203.303	180.761	196.528	194.410	207.765	226.791	248.134	264.234
Ede	237.404	222.518	225.311	231.632	246.465	247.766	281.942	302.187
Nijmegen	216.593	204.936	206.906	213.740	224.355	248.912	272.304	293.780
Zwolle	215.084	213.228	216.558	218.349	228.479	245.803	279.684	293.098
Nederland	226.661	213.353	222.218	230.194	243.837	263.295	287.267	307.978

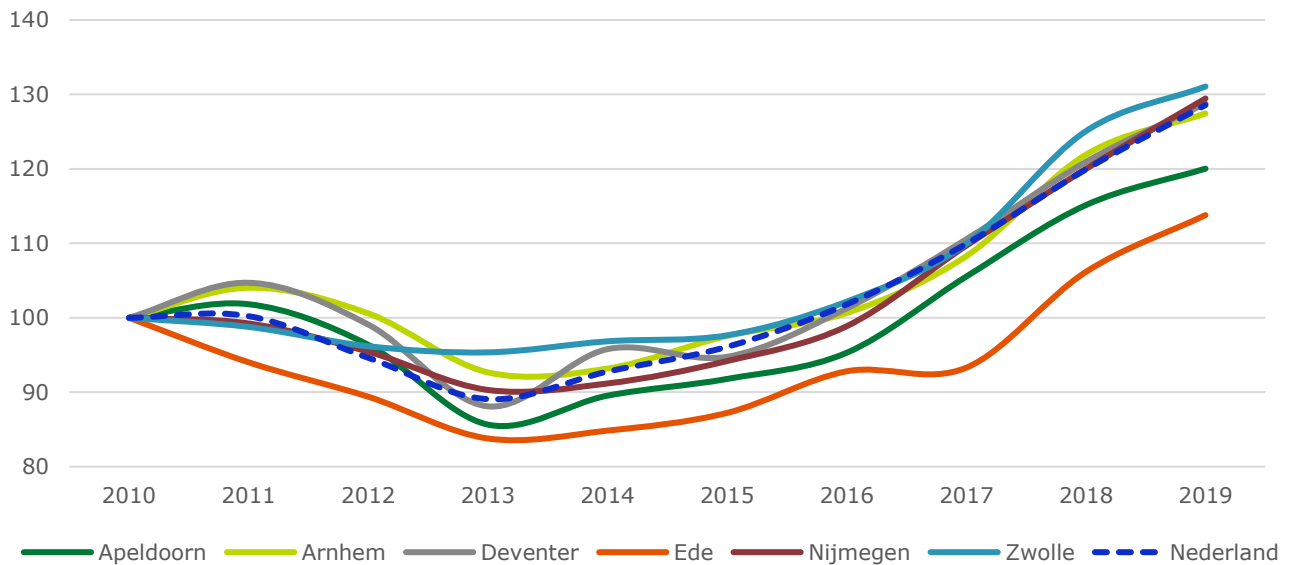
Bron: CBS

De prijsstijging in Apeldoorn in 2019 t.o.v. 2018 was 4,3%, beduidend lager dan de gemiddelde relatieve stijging in Nederland van 7,2%. In alle omliggende grote gemeenten was deze prijsstijging groter dan in Apeldoorn: Arnhem 4,6%, Deventer 6,5%, Ede 7,2%, Nijmegen 7,9% en Zwolle 4,8%. Wel is de stijging in alle steden flink lager dan de stijging het jaar daarvoor (de stijging in Apeldoorn was toen 9,1%). Over de gehele periode 2012-2020 laat Apeldoorn een kleinere stijging dan gemiddeld in Nederland zien. Alleen in Ede stegen de prijzen nog minder sterk (zie figuur 5). Een verklaring hiervoor kan zijn dat de gemiddelde woningprijs in Apeldoorn en Ede in 2012 hoger lagen dan gemiddeld in Nederland en ook hoger dan de omliggende grote steden.

In onderstaande figuur is te zien dat de ontwikkeling van de gemiddelde verkoopprijs in Apeldoorn zich de afgelopen jaren niet altijd in gelijke mate heeft ontwikkeld vergeleken met de omliggende grote gemeenten en het Nederlands gemiddelde. Vanaf 2012 daalden de prijzen in Apeldoorn snel. Alleen Ede liet een relatief grotere daling zien.

De afgelopen jaren steeg de gemiddelde verkoopprijs in Apeldoorn weer in lijn met de andere gemeenten en Nederland. Wel was deze prijs in Apeldoorn in 2019 20% hoger dan in 2010, terwijl dat in heel Nederland en de andere omliggende steden rond de 30% was (Ede uitgezonderd met 14%).

Figuur 5 Indexcijfers verkoopprijzen bestaande woningen (2010 = 100)

Bron: CBS

Ook op de sociale huurwoningmarkt in Apeldoorn zagen we de vraag aantrekken. In 2019 was het gemiddeld aantal reacties op advertenties 101, terwijl dat in 2018 nog 90 was en vijf jaar geleden (in 2014) nog 41. Het slagingspercentage daalde in 2019 verder door naar 17%, een jaar eerder was dat nog 19% en in 2015 en 2016 25%.

Woonlasten stijgen het sterkst in Apeldoorn

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) maakt jaarlijks een overzicht van de gemeentelijke belastingen in provinciehoofdsteden en gemeenten met ten minste 90.000 inwoners. Het gaat om 40 gemeenten. Het COELO maakt onderscheid tussen woonlasten voor woningbezitter en huurders.

Gemiddeld bedragen de woonlasten voor woningbezitters in de grote gemeenten € 733,-. Dat is 4,3% (€ 30,-) meer dan vorig jaar. De woonlasten dalen het sterkst in Arnhem (-2,4%). In Apeldoorn stijgen de lasten voor eigenaren het hardst van de 40 onderzochte gemeenten, namelijk met 17,4% (€ 125,-). Dit wordt veroorzaakt door een stijging van:

Afvalstoffenheffing	39%
Onroerendzaakbelasting	7,5%
Rioolheffing	1,7%

De ozb stijgt sterker dan de inflatie om tekorten die onder meer ontstaan door de uitgaven binnen het sociaal domein op te vangen. Daarnaast bezuinigt de gemeente op gemeentelijke voorzieningen.

De gemiddelde woonlasten voor huurders in Apeldoorn stijgen dit jaar met 29,9% tot € 427,-. Dat is de grootste stijging van de 40 onderzochte gemeenten. Gemiddeld stijgen de lasten met 5,1% tot € 363,- (€ 18,- meer dan vorig jaar).

De afvalstoffenheffing stijgt in Apeldoorn met 39,4% en de rioolheffing met 1,7%. Apeldoorn heeft te maken met stijgende kosten en rekent dit jaar de in 2019 door het Rijk verhoogde afvalstoffenbelasting door. Omdat de gemeente minder opbrengsten heeft uit het variabele deel van het tarief werd het vastrecht verhoogd.

In Zaanstad betalen huurders net als vorig jaar het hoogste bedrag (€ 586,-). In Arnhem en Assen dalen de woonlasten voor huurders.

3. Leven in Apeldoorn

Apeldoorners oordelen erg positief over het wonen in Apeldoorn

Het Bewonerspanel van Apeldoorn wordt regelmatig bevraagd over zaken die betrekking hebben op het wonen en leven in Apeldoorn.

Het leven in Apeldoorn wordt goed gewaardeerd door de Apeldoorners: men gaf in 2019 het leven in het algemeen in Apeldoorn een 7,5. Dit is even hoog als in 2017, maar een tiende punt lager dan in 2018. In 2015 en 2016 scoorde het leven in Apeldoorn nog een 7,3. En het eigen welzijn werd beoordeeld met een 7,9. In 2018 en 2017 was dit nog een 8,1

In 2019 was 90% van het Bewonerspanel (zeer) tevreden met de woning, in 2018 lag dit percentage nog een procentpunt lager. Bewoners van een koopwoning zijn duidelijk meer tevreden dan bewoners van een huurwoning (94% resp. 68%).

Ongeveer 13% van de Apeldoorners is ontevreden over de aanwezigheid en uitstraling van het openbaar groen; de overgrote meerderheid is (zeer) tevreden. In 2018 was ongeveer 10% (zeer) ontevreden.

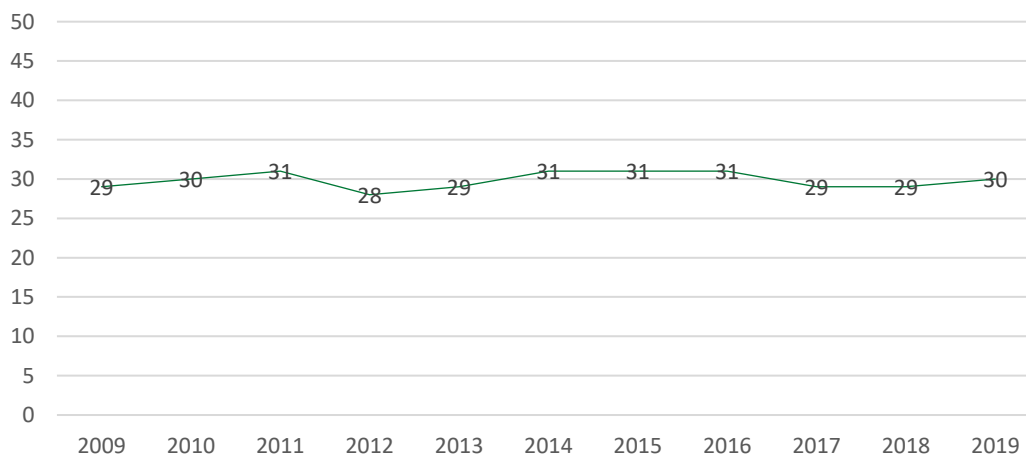
Circa 62% van de Apeldoorners doet aan sport. In 2018 was dit nog 65%. Ongeveer 76% van de inwoners van Apeldoorn maakt minimaal een paar keer per jaar gebruik van het cultureel aanbod in de gemeente.

Ruim een derde van de bewoners voelt zich in 2019 betrokken bij de buurt of het dorp waarin men woont en ongeveer 50% enigszins. Van de mensen heeft 32% zich de afgelopen 12 maanden (op het moment van de vraagstelling) actief ingezet voor de leefbaarheid in de eigen buurt. Op de vraag of men dat in de toekomst wil doen antwoorde 20% met 'ja' en bijna de helft met 'misschien'. Dit is vergelijkbaar met eerdere jaren.

Woon aantrekkelijkheid Apeldoorn volgens Atlas voor Gemeenten nagenoeg stabiel

Apeldoorn is op de Woon aantrekkelijkheidsindex van de 50 grootste gemeenten van Nederland qua positie ten opzichte van vorig jaar een plek gedaald (van plek 29 naar plek 30) en daarmee redelijk stabiel gebleven.

Figuur 6 Positie woon aantrekkelijkheidsindex Atlas voor gemeenten

Bron: Atlas voor gemeenten

Deze stabiliteit is te zien bij de meeste onderdelen van de Woonaantrekkelijkheidsindex:

- Bereikbaarheid van banen (per auto en OV) – van 31^e naar 32^e plaats.
- Cultureel aanbod – van 34^e naar 36^e plaats.
- Veiligheid – stabiel op 5^e plaats.
- Percentage koopwoningen – stabiel op 10^e plaats.
- Nabijheid natuurgebieden – stabiel op 6^e plaats.
- Culinair aanbod – van 31^e naar 30^e plaats.
- Aanwezigheid universiteit – stabiel op 12^e plaats.
- Percentage vooroorlogse woningen – stabiel op 28^e plaats.

Van de ons omringende grote gemeenten staat Nijmegen op 7, Amersfoort op 8, Arnhem op 11, Zwolle op 18, Ede op 25 en Deventer op 34 in de ranglijst van de Woonaantrekkelijkheidsindex.

Apeldoorn is als grote gemeente relatief veilig

De in de Atlas van gemeenten hoge positie op het gebied van veiligheid is ook terug te zien in de misdaadcijfers van het CBS. Het totaal aantal misdrijven in Apeldoorn daalt al sinds 2011, het jaar met het grootste aantal misdrijven per 1.000 inwoners in de afgelopen 10 jaar. In dat jaar werden er nog ruim 12.200 misdaden geregistreerd. In 2019 was dat aantal gedaald naar ruim 7.200, evenveel als in 2018. Een afname van 41% ten opzichte van 2011.

Uit de Veiligheidsmonitor van het CBS, die op dit moment eens in de twee jaar wordt uitgebracht, blijkt dat de bewoners van Apeldoorn zich over het algemeen veilig voelen. Het gegeven rapportcijfer voor de veiligheid in de eigen buurt was in 2019 een 7,7. In 2017 was dit nog een 7,3. In deze monitor mist het cijfer voor 2018. Er is in 2018 wel aan het Bewonerspanel gevraagd hoe veilig zij zich voelen. Uit deze peiling komt een gemiddelde score van 7,6.

Vergeleken met andere gemeenten is Apeldoorn relatief veilig. Uit onderstaande tabel is af te leiden, dat als wordt gemeten naar het aantal misdrijven per 1.000 inwoners, alleen Ede van de omliggende grote gemeenten minder misdrijven kende. En relatief waren er in Apeldoorn minder misdrijven dan in Nederland gemiddeld.

Tabel 5 Aantal misdrijven per 1.000 inwoners

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Apeldoorn	75,0	78,3	74,8	68,8	64,5	56,4	52,2	46,0	44,8	44,4
Arnhem	114,0	112,4	101,9	96,0	92,2	82,9	82,6	74,0	68,1	74,0
Deventer	71,6	73,5	71,9	68,6	66,0	57,1	56,3	50,4	47,0	46,8
Ede	68,9	62,5	57,6	53,2	45,4	44,1	47,7	43,2	42,8	43,4
Nijmegen	102,1	100,7	103,4	100,1	84,8	78,7	75,5	66,8	63,4	67,0
Zwolle	81,6	77,0	77,3	72,9	63,7	60,6	53,2	49,2	49,6	50,5
Nederland	72,4	72,4	69,0	65,9	60,9	57,9	54,7	48,8	45,6	47,3

Bron: CBS

De afname van het aantal misdrijven per 1.000 inwoners was in Apeldoorn groot, van meer dan 78 in 2011 naar minder dan 45 in 2019. Dat is een daling van meer dan 43%. Het was een grotere daling dan in de omliggende grote gemeenten was te zien. Ook in vergelijking met 2018 daalt het aantal misdrijven in Apeldoorn, terwijl het in bijvoorbeeld Arnhem, Nijmegen en Zwolle (licht) stijgt. In heel Nederland steeg het aantal misdrijven

ten opzichte van 2018 met 3,3%, maar ook in heel Nederland daalde aantal misdrijven sinds 2011, ongeveer met 35%.

De sociale cohesie is in Apeldoorn behoorlijk voor een grote gemeente

Volgens ons Bewonerspanel liet de sociale cohesie in 2018 in Apeldoorn een score van 6,4 zien. Om dat cijfer te vergelijken met andere gemeenten, wordt gekeken naar de Veiligheidsmonitor van het CBS, die cijfers over dit thema presenteert tot en met 2019 (m.u.v. 2018).

De schaalscore 'sociale cohesie' is samengesteld op basis van de antwoorden van de respondenten op vier van de zes stellingen over de sociale aspecten van hun woonbuurt. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer de inwoners tevreden zijn over deze aspecten. Het gaat om de volgende stellingen:

- De mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks;
- De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om;
- Ik woon in een gezellige buurt, waar veel saamhorigheid is;
- Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.

In de tabel hieronder is te zien dat de score voor Apeldoorn varieert tussen de 6,1 en 6,4 de afgelopen jaren. De score uit ons Bewonerspanel voor 2018 past daar goed in. De reden van de fluctuaties is dat het om steekproefresultaten gaat, die altijd een onzekerheidsmarge hebben.

Tabel 6 Score sociale cohesie (schaal 0 – 10)

	2013	2014	2015	2016	2017	2019
Apeldoorn	6,2	6,4	6,1	6,3	6,1	6,3
Arnhem	5,8	5,8	5,9	5,9	5,8	5,9
Deventer	6,2	6,4	6,3	6,1	6,1	6,4
Ede	6,2	6,4	6,4	6,3	6,4	6,5
Nijmegen	5,9	5,9	5,9	5,9	5,8	5,9
Zwolle	6,1	6,1	6,1	6,3	6,3	6,4
Nederland	6,2	6,2	6,2	6,3	6,2	6,3

Bron: CBS Veiligheidsmonitor

De score van Apeldoorn is door de jaren heen redelijk te vergelijken met die van heel Nederland, Deventer, Ede en Zwolle. Die van Nijmegen en Arnhem liggen wat lager dan die van Apeldoorn.

Imago van Gemeente Apeldoorn onder eigen inwoners

Uit het Steden en Streken Marktonderzoek 2019 van Hendrik Beerda¹, waarin de 100 grootste gemeenten met elkaar worden vergeleken, komt naar voren dat Apeldoorn op de 10^e plek staat als het gaat om de positieve reputatie van de gemeente onder haar eigen inwoners. In 2015 stond Apeldoorn nog op plek 19. De top 3 wordt gevormd door Den Bosch, Maastricht en Groningen. Alleen Zwolle (plek 4) en Nijmegen (6^e plek) staan als steden in Oost Nederland boven Apeldoorn. Van de G4 is alleen Utrecht in de top 10

¹ <https://www.hendrikbeerda.nl/steden-streken>

terug te vinden, op plek 9. Opvallend is dat Apeldoorn het hoogst scoort van alle gemeenten met een niet-historische binnenstad.

Apeldoorn Marketing heeft in 2018 een onderzoek uitgevoerd naar waarmee Apeldoorn wordt geassocieerd. Volgens Apeldoorners staat gemeente Apeldoorn voor 'groen' en 'koninklijk'. Deze beide waarden komen ook terug in de top 3 van niet-Apeldoorners. 'Natuur' en 'ruimte' zijn onderdelen waar Apeldoorn goed op scoort, 'banen' en 'innovatie' scoren juist relatief slecht.

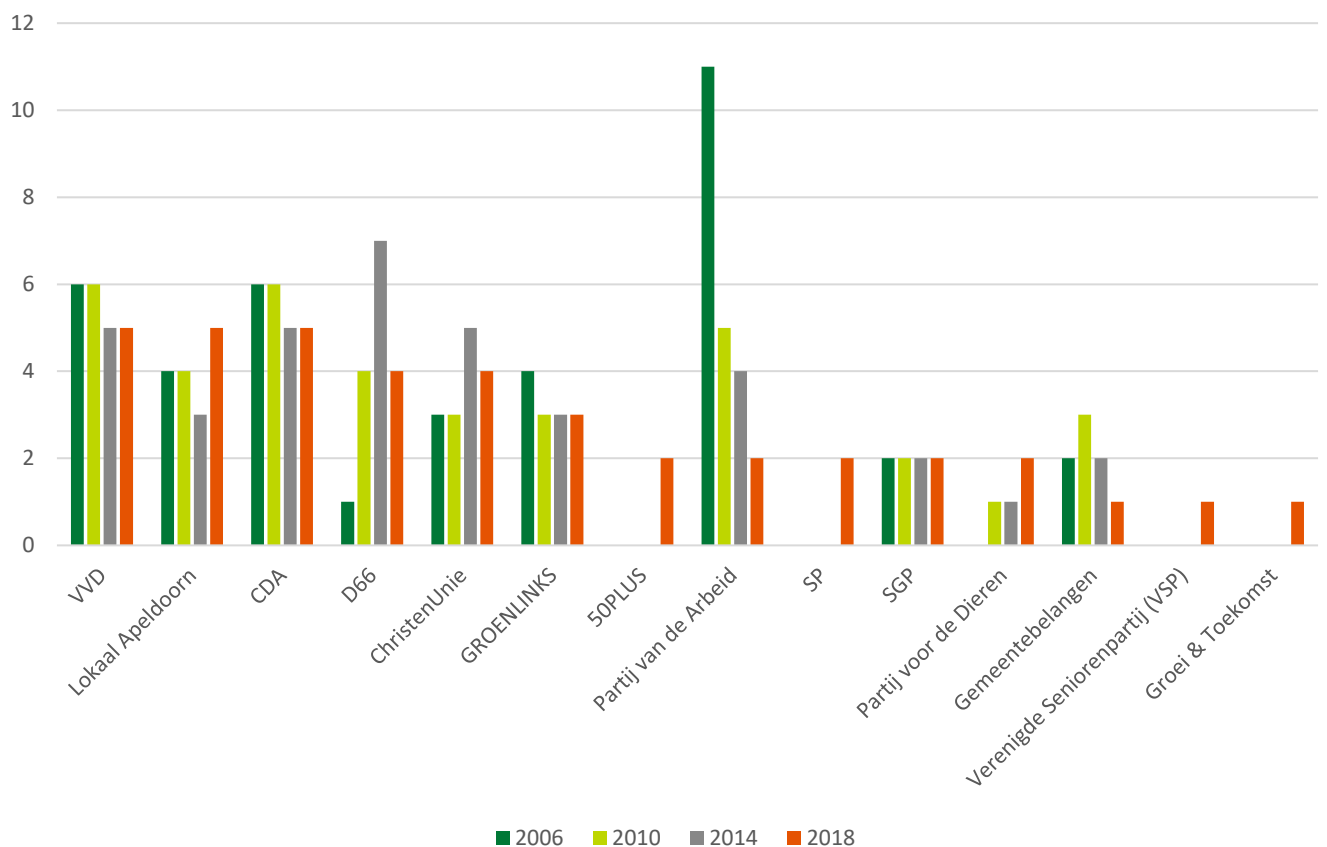
4. Politieke verhoudingen

Politieke verhoudingen in Apeldoorn redelijk stabiel

Sinds de verkiezingen van 2018 bestaat de coalitie en daarmee het college van B&W uit D66, Groen Links, CDA, Lokaal Apeldoorn en VVD. Deze partijen hebben 22 van de 39 zetels in de gemeenteraad.

In de onderstaande grafiek zijn de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen gedurende de laatste vier bestuursperiodes opgenomen.

Figuur 6 Zetelverdeling gemeenteraad Apeldoorn

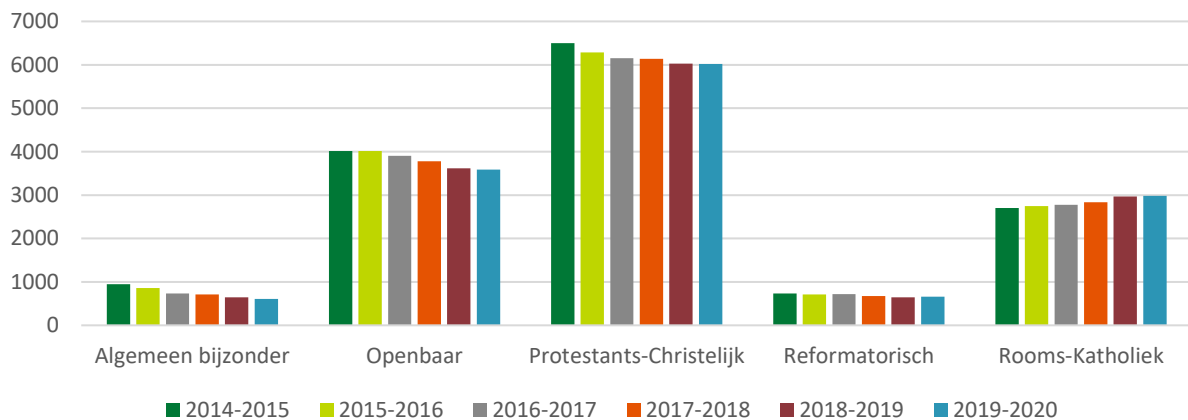
Bron: gemeente

5. Onderwijs en opleiding

Aantal leerlingen basisonderwijs stabiliseert, studenten hoger onderwijs neemt licht toe

In Apeldoorn gaan 14.529 kinderen naar het basisonderwijs. We zien dat de leerlingaantallen teruglopen. In het huidige schooljaar gaan 6% minder leerlingen naar de basisschool dan in schooljaar 2014-2015. Er is in Apeldoorn keuze uit vijf denominaties. De protestant-christelijke scholen tellen de meeste leerlingen.

Figuur 7 Leerlingenaantallen basisonderwijs Apeldoorn naar denominatie

Bron: DUO

Bovenstaand figuur laat zien dat het aantal leerlingen voor bijna alle denominaties is gedaald. We zien ook dat deze daling lijkt te stabiliseren evenals logischerwijs dat de daling van de kinderen in de basisschoolleeftijd stabiliseert. De nieuwste bevolkingsprognose (Primos 2019) laat zien dat het aantal kinderen in deze leeftijdscategorie naar verwachting weer zal gaan toenemen (tot maximaal ca 1.500 in 2038). Vergeleken met de bevolkingsprognose van vorig jaar (Primos 2018) is het aantal kinderen in de leeftijd van 4-11 jaar in Apeldoorn voor het jaar 2038 met bijna 700 naar boven bijgesteld. Het ligt daarom voor de hand dat het aantal basisschoolleerlingen in de toekomst weer zal gaan stijgen.

Er zijn in 2019 ruim 5.000 in Apeldoorn wonende Mbo-studenten. Van deze studenten staan ruim 2.400 ingeschreven bij een Mbo-instelling in Apeldoorn. De onderstaande tabel laat de ontwikkeling van het aantal Mbo-studenten in Apeldoorn zien. Het totale aantal Mbo'ers in Apeldoorn blijft redelijk stabiel. Ook het aandeel daarvan dat in Apeldoorn woonachtig is blijft nagenoeg gelijk (ca. 35%). Wel zien we het totaal aantal BBL'ers, de groep die werkt en leert, op Apeldoornse Mbo-instellingen (en in Apeldoorn wonend) licht stijgen. Het aantal BOL'ers, die voltijd dagonderwijs volgen, daalt juist licht.

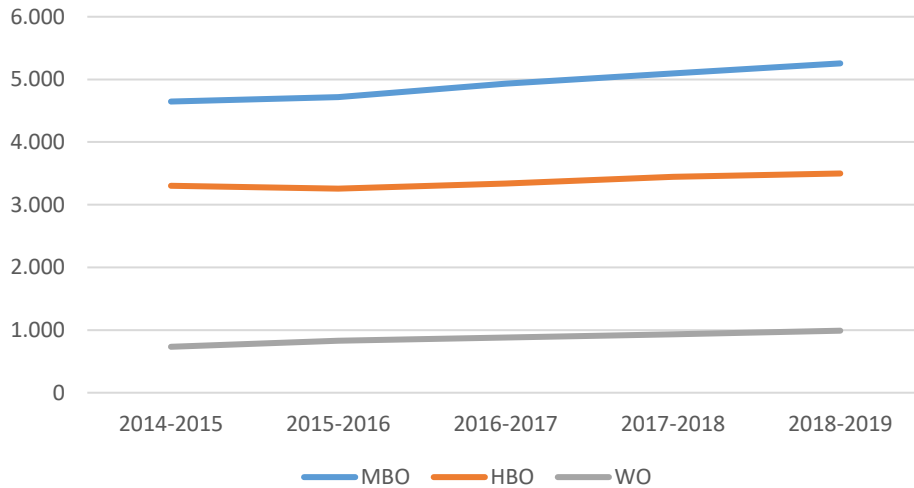
Tabel 7 Aantal Mbo'ers in Apeldoorn: ingeschreven onderwijsinstelling en wonend in Apeldoorn

	2017		2018		2019	
	Aantal	Wonend in Apeldoorn	Aantal	Wonend in Apeldoorn	Aantal	Wonend in Apeldoorn
BOL	4.729	1.782	4.663	1.732	4.504	1.689
BBL	1.666	420	1.828	454	2.006	521
VAVO	210	103	199	94	186	93
Educatie	207	131	155	91	179	117
Totaal	6.812	2.436	6.845	2.371	6.875	2.420

Bron: Aventus

Figuur 8 toont de in Apeldoorn wonende studenten op het Mbo, Hbo en universiteit. Er is in Apeldoorn beperkt aanbod op Hbo- en WO-niveau. De meeste van de 4.500 Hbo- en WO-studenten studeren buiten de gemeente. Alle drie de groepen laten sinds 2014-2015 een lichte stijging van het aantal in Apeldoorn wonende studenten zien.

Figuur 8 Aantal in Apeldoorn wonende studenten

Bron: DUO

Opleidingsniveau

Op 1 oktober 2017 had, conform het CBS, ca 30% van de beroepsbevolking (15-75 jaar) van Apeldoorn een laag opleidingsniveau, 43% een middel- en 27% een hoog opleidingsniveau. Apeldoorn wijkt daarin weinig af van Nederland als totaal. Vergeleken met het Nederlandse gemiddelde lag het percentage personen tussen de 15 en 75 jaar in Apeldoorn met een middelbaar opleidingsniveau een procentpunt hoger en het percentage met een hoog opleidingsniveau een procentpunt lager. Vergeleken met de omringende grote gemeenten wonen er relatief wat meer personen met een laag opleidingsniveau en minder met een hoog opleidingsniveau in Apeldoorn.

6. Economie en arbeidsmarkt van de ondernemende stad

In Apeldoorn voor het eerst meer dan 100.000 arbeidsplaatsen

In december 2019 was het aantal arbeidsplaatsen in Apeldoorn 100.132, ruim 4.000 meer dan een jaar eerder. Dat is een stijging van 4,5%. Naast een grote administratieve correctie bij een schoonmaakbedrijf (verantwoordelijk voor bijna een derde van de toename, die met terugwerkende kracht in eerdere jaren is verdisconteerd) zien we in elke speerpuntsector een toename. De grootste stijging van arbeidsplaatsen was in de zorg (1000 banen, +6,1%).

De daling van 2018 (grotendeels veroorzaakt door de leegloop bij de belastingdienst) is ruimschoots goedge maakt en de stijgende lijn vanaf 2016 wordt weer vervolgd.

In andere grote Gelderse gemeenten nam het aantal arbeidsplaatsen ook toe: in Arnhem met 2,4%, in Ede met 2,5% en Nijmegen met 2,4% (de cijfers van de andere Gelderse gemeenten zijn van medio 2019, bron PWE Gelderland). En in heel Nederland steeg het aantal arbeidsplaatsen met 2,5% (bron: Lisa).

Het aantal eenmansbedrijven groeide in 2019 door en de teller kwam op bijna 9.300. Als naar het aantal arbeidsplaatsen exclusief de eenmansbedrijven wordt gekeken, zien we dat in 2019 dit aantal weer is gestegen na de daling in het jaar ervoor. Voor de langere termijn is te zien dat het aantal arbeidsplaatsen exclusief eenmansbedrijven in 2019 op ongeveer hetzelfde aantal zit als in 2014, maar nog iets onder het aantal van 2013.

Tabel 8 Arbeidsplaatsen naar speerpuntsector (decembercijfers)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ICT & media	6.147	6.241	6.377	6.544	6.660	5.474	5.512
Zorg	19.695	19.590	17.457	17.371	16.497	16.759	17.787
Maakindustrie	9.004	9.151	9.112	9.284	8.906	9.484	9.877
Transport & logistiek	6.709	5.731	5.732	6.028	6.583	6.509	6.797
Vrije tijd	5.971	6.006	6.490	6.548	6.793	6.689	6.860
Totaal speerpuntsectoren	47.526	46.719	45.168	45.775	45.439	44.915	46.833
Niet speerpuntsectoren	51.278	51.332	50.908	49.646	51.466	50.888	53.299
Totaal arbeidsplaatsen	98.804	98.051	96.076	95.421	96.905	95.803	100.132
Eenmansbedrijven	6.741	7.052	7.395	7.734	8.174	8.580	9.290
Arbeidsplaatsen excl. eenmansbedrijven	92.063	90.999	88.681	87.687	88.731	87.223	90.842

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête

Speerpuntsector ICT & media is vergeleken met 2013 gekrompen met zo'n 600 arbeidsplaatsen naar 5.512. Tot en met 2016 groeiden de IT afdelingen van de Belastingdienst. In 2018 daalde het aantal arbeidsplaatsen daar echter fors als gevolg van een riante vertrekregeling waarvan veel meer werknemers dan gedacht gebruik maakten. Dit verklaart het grootste deel van de afname van de speerpuntsector ICT & Media tussen 2017 en 2018. In 2019 heeft het aantal arbeidsplaatsen in deze sector zich gestabiliseerd.

Speerpuntsector Zorg kende na de lichte stijging (+292) van vorig jaar opnieuw een toename van het aantal arbeidsplaatsen. Dit jaar is de stijging nog forser (+1028). Hiermee wordt de stijgende trend doorgezet. De grootste bijdrage van de toename in 2019 werd veroorzaakt door Gelre Ziekenhuizen, maar er was ook een grote toename te zien bij een aanbieder in de gehandicaptenzorg (+158) en bij de huisartsenorganisatie HOOG (+98). Daarnaast zien we een toename van het aantal zzp'ers met meer dan 1000.

Vergeleken met 2013 en 2014 is het aantal arbeidsplaatsen in de sector *Zorg* overigens veel lager. Het gaat hierbij voornamelijk om minder arbeidsplaatsen in de thuiszorg.

Speerpuntsector Maakindustrie liet een toename van bijna 400 arbeidsplaatsen zien en zette daarmee de trend voort (van toename van het aantal arbeidsplaatsen) die in 2018 werd ingezet. Er is al jaren een stijging te zien bij Vervaardiging van voedingsmiddelen. De toename van dit jaar is voornamelijk toe te schrijven aan de sector slachterijen/vleesverwerkers waar veel mensen in vaste dienst zijn gekomen. In 2019 was het aantal arbeidsplaatsen zo'n 900 hoger dan in 2013.

Speerpuntsector Transport & logistiek groeide het afgelopen jaar met bijna 300 arbeidsplaatsen naar 6.800. Dit komt voornamelijk door de groei van vervoer over land en post en koeriers. Het faillissement van Sandd is nog niet doorgevoerd in deze cijfers en zal dus de werkgelegenheid in deze sector bij de volgende rapportage beïnvloeden.

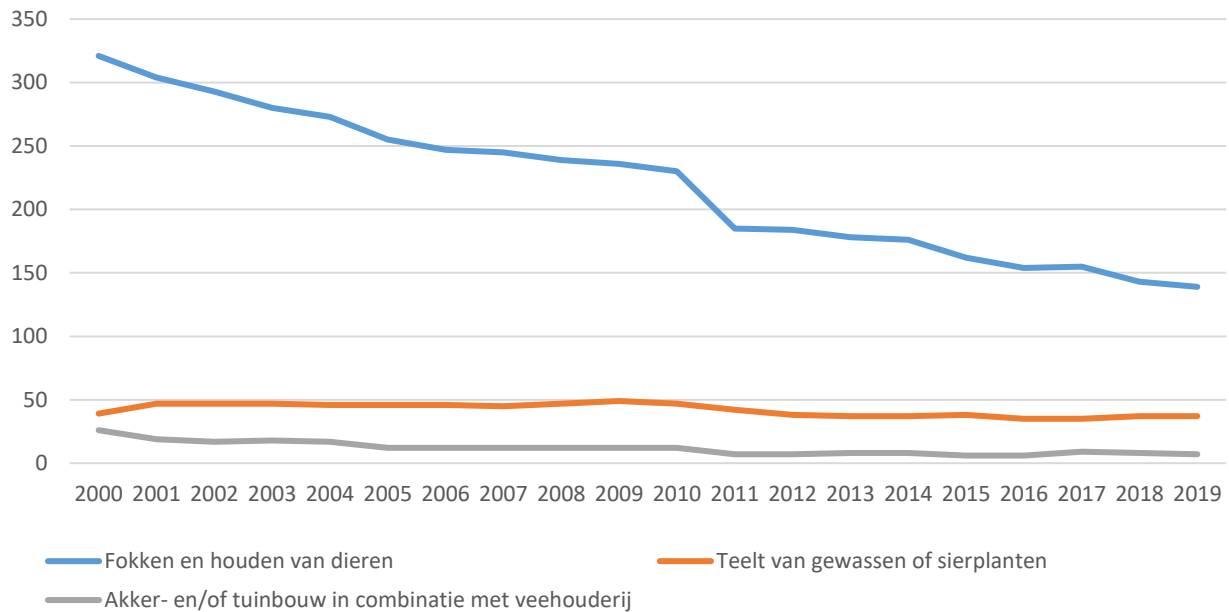
De *Speerpuntsector Vrije tijd* steeg ondanks een grote daling van arbeidsplaatsen bij de Julianatoren (-70) en Apenheul (-90) met ongeveer 170 arbeidsplaatsen tot een totaal van 6.860 arbeidsplaatsen. Een belangrijke bijdrage aan de stijging levert Van der Valk (oost) met 123 banen.

In 2018 was het aantal arbeidsplaatsen nog met ongeveer 100 gedaald, wat werd veroorzaakt door de (tijdelijke) sluiting van Paleis Het Loo, waarmee 100 banen (tijdelijk) verdwenen. Tussen 2013 en 2019 groeide de sector *Vrije tijd* met zo'n 900 arbeidsplaatsen. Het ging met name om de horeca.

Het aantal arbeidsplaatsen in de *Niet speerpuntsectoren* is na de daling van 2018 gestegen met ongeveer 2.500 arbeidsplaatsen in 2019. Binnen deze sector is Openbaar bestuur, overheidsdiensten, sociale verzekeringen de grootste categorie (9.024 arbeidsplaatsen), en hier was ook de grootste stijging te zien (+854). De voornaamste oorzaak hiervan is een toename van 978 banen bij de Belastingdienst (locatie Kennedylaan).

Dit jaar nemen we voor het eerst de bedrijven uit de landbouw- en veeteeltsector apart onder de loep. In onderstaande figuur is een aantal sbi-groepen weergegeven. Sbi is de standaard bedrijfsindeling volgens het cbs. Bosbouw en ondersteunende dienstverlening is hierbij buiten beschouwing gelaten. We zien een grote terugloop van het aantal veeteeltbedrijven (fokken en houden van dieren). Dit loopt al jaren terug, van 321 in 2000 naar 139 in 2019. Bij de bedrijven die één—of meerjarige gewassen of sierplanten telen en de gecombineerde bedrijven is het aantal bedrijven de laatste jaren redelijk stabiel.

Figuur 9 Aantal bedrijven naar sbi-groep in Apeldoorn

Bron: PWE

Apeldoorn gedaald op de ranglijst economische toplocaties, gestegen op de ranglijst van de economische dynamiek en stabiel op de ranglijst van sociaal-economische dynamiek.

Bureau Louter publiceert jaarlijks een rapport over de economische toplocaties in Nederland. Daarin worden rapportcijfers gepresenteerd voor de economische ontwikkeling van alle gemeenten en regio's in Nederland. Hieronder volgt een samenvatting van het rapport van 2019, het beschrijft de situatie in 2018.

Op de ranglijst van alle Nederlandse gemeenten is Apeldoorn qua economische prestatie gezakt van positie 19 in 2017 naar plek 23 in 2018. In 2016 was dat nog plek 25, in 2009 23 en in 1996 39. Over de jaren heen is Apeldoorn dus gestegen op de ranglijst, na de afgelopen paar jaren een redelijk stabiele positie te hebben ingenomen. De positieve ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen in 2017 in Apeldoorn ligt aan de basis van deze stijging. Op plek 1 in deze lijst staat de gemeente Son en Breugel, gevolgd door Haarlemmermeer, Den Bosch, Amsterdam en Rotterdam. Gemeente Zwolle stijgt al twee jaar op rij een plek en staat dit jaar 8e en is daarmee de hoogstgeplaatste gemeente van Oost Nederland. De volgende gemeenten op de ranglijst in Oost Nederland zijn Barneveld (17^e), Arnhem (21^e) en Hengelo (22^e). Apeldoorn, op plek 23, is daarmee dit jaar de 5e gemeente van Oost Nederland.

Andere gemeenten uit Oost Nederland in de top 50 zijn Oldenzaal op 32, Harderwijk op 35, Nijmegen op 38 en Nijkerk op plek 39. De andere grote gemeenten uit Oost Nederland staan buiten de top 50 (Almelo op 58, Ede op 64, Deventer op 69, Enschede op 72). Buurgemeente Voorst staat op plek 109, Epe op 141 en Brummen op 270.

Bureau Louter maakt ook een overzicht van de economische prestaties van 47 regio's in Nederland. De ranglijst wordt, net als vorig jaar, aangevoerd door resp. de regio's Amsterdam, Utrecht, Eindhoven en Den Bosch.

Op de ranglijst van deze 47 regio's staat Regio Apeldoorn (dat is het deel van de Cleantechregio ten westen van de IJssel, te weten Brummen, Voorst, Epe en Apeldoorn), evenals de afgelopen twee jaar, stabiel op positie 6. Daarmee is onze regio het hoogst geplaatst van de regio's in Oost Nederland. Regio Zwolle stijgt ten opzichte van vorige jaar (8^e) een plek naar plek 7.

Deventer e.o. (het oostelijk deel van de Cleantechregio) staat op 25 (was vorig jaar 27). Regio Enschede/Hengelo staat op 15 (was vorig jaar 16), regio Arnhem op 20 (was vorig jaar 19), regio Nijmegen op 21 (was vorig jaar 20) en regio Ede/Veenendaal op 18 (was vorig jaar 22).

Als wordt gekeken naar de *sociaal-economische* dynamiek² in de periode 2005-2018, dan scoort Apeldoorn gemiddeld: van de 47 regio's staat regio Apeldoorn op de 25^e plek. Ten opzichte van 2005 is de positie stabiel gebleven (eveneens 25^e).

De ranglijst van de *economische* dynamiek 2013-2018 van de 47 regio's wordt aangevoerd door resp. Amsterdam (vorig jaar ook plek 1), Utrecht (vorig jaar plek 17) en Zwolle (vorig jaar plek 2). Apeldoorn staat op plek 31 (was vorig jaar nog plek 46). Van alle regio's in Oost Nederland staat Zwolle dus het hoogst. Ede/Veenendaal staat op 11 (was 12), regio Arnhem op 10 (was 16), regio Nijmegen op 22 (was 21), regio Deventer op 14 (was 35) en regio Enschede/Hengelo op 36 (was 40).

In iedere editie van het rapport Economische Toplocaties van Bureau Louter wordt een speciaal onderwerp behandeld. In het rapport van 2019 zijn dit de economische prestaties van binnensteden en het MKB. Van alle 81 onderzochte binnensteden is het aantal arbeidsplaatsen per inwoner in de binnenstad in beeld gebracht. Apeldoorn staat in deze ranglijst op plek 42, net onder Amsterdam (41). De top 3 bestaan uit respectievelijk Zoetermeer, Lelystad en Zaandam. In deze binnensteden zijn ongeveer 4 keer zoveel arbeidsplaatsen als inwoners.

De ranglijst van de economische prestaties van het MKB is samengesteld door het scoren van 26 indicatoren op het gebied van arbeidsplaatsen, zelfstandigen en toegevoegde waarde. In de top 50, die wordt aangevoerd door Son en Breugel, komen weinig kernsteden voor. Apeldoorn komt niet in deze top 50 terug. Kijken we naar de 47 regio's dan staat regio Apeldoorn op plek 18. Vooral in de personengeoriënteerde sectoren (detailhandel, vrijetijd, onderwijs en zorg) scoort regio Apeldoorn met plek 5 relatief hoog.

Apeldoorn stabiel op de Sociaal-economische Index van Atlas voor Gemeenten

Op de *Sociaal-economische index* van de Atlas voor Gemeenten, waarin de 50 grootste gemeenten van Nederland met elkaar worden vergeleken, is de positie van Apeldoorn stabiel: net als vorig jaar staat Apeldoorn op plek 16. De onderdelen van de *Sociaal-economische index* laten echter wat meer variatie in ontwikkeling zien (hoe hoger de rang, hoe beter/positiever de score op het betreffende onderdeel):

- Bijstand – van 12^e naar 14^e plaats.
- Werkloosheid – van 11^e naar 14^e plaats.
- Arbeidsongeschiktheid – van 35^e naar 33^e plaats.
- Armoede – van 9^e naar 7^e plaats.
- Percentage laagopgeleiden – van 40^e naar 34^e plaats.
- Participatie vrouwen – van 17^e naar 28^e plaats.
- Banen – van 15^e naar 18^e plaats
- Percentage zakelijke diensten – van 21^e naar 17^e

Van de ons omringende grote gemeenten staat Amersfoort op 3, Ede op 10, Zwolle op 12, Arnhem op 30, Nijmegen op 32 en Deventer op 33.

² Dit heeft betrekking op economie, demografie, arbeidsmarkt, woningmarkt en welvaar.

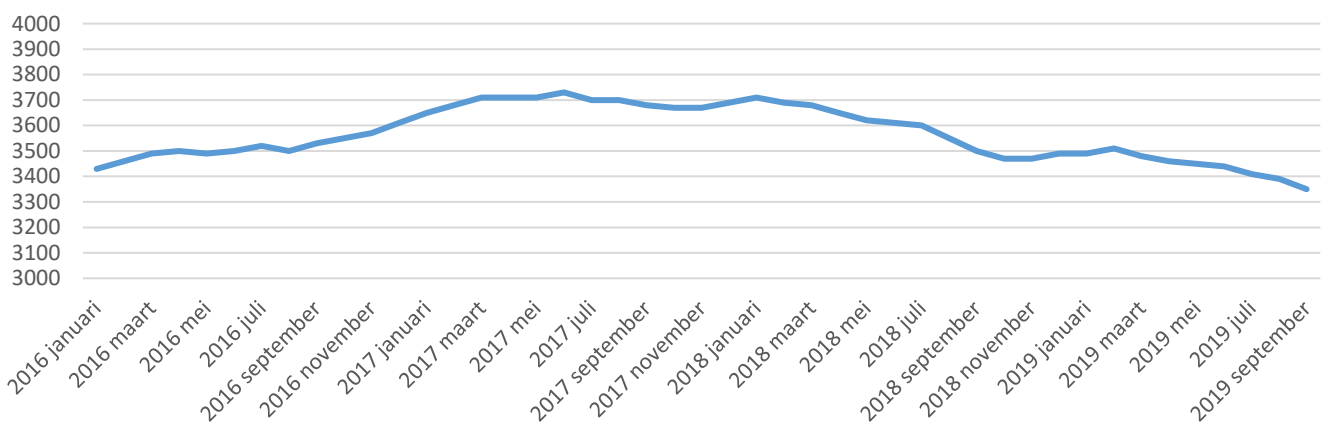
Inkomen van huishoudens in Apeldoorn vergelijkbaar met Nederland

In 2017 had een huishouden in Apeldoorn gemiddeld ongeveer €42.500 te besteden, wat nagenoeg gelijk is aan het Nederlandse gemiddelde. Eenpersoonshuishoudens hadden in Apeldoorn het minst te besteden (ruim €24.000), gezinnen het meest (€62.000). Ook hierin wijkt Apeldoorn niet veel af van het Nederlandse gemiddelde (bron: RIO).

Aantal bijstandsuitkeringen laagste sinds begin 2016

In september 2019 (de meest recente maand die beschikbaar is) waren er 3.350 bijstandsuitkeringen in Apeldoorn. We zien al maandenlang (sinds begin 2018) een dalende trend. In vergelijking met september 2018 is er een daling van 4%. Er zijn nu minder uitkeringen dan er begin 2016 werden verstrekt.

Figuur 10 Aantal bijstandsuitkeringen, januari 2016 t/m september 2019

Bron: cbs

In 2019 is de werkloosheid in Apeldoorn verder afgenomen

Uit recente cijfers, te zien in onderstaande tabel, blijkt dat de werkloosheid in Apeldoorn vanaf 2017 snel is afgenomen.

In 2018 lag het Apeldoorns werkloosheidspercentage³ iets boven het Nederlands gemiddelde en van de omringende grote gemeenten kenden alleen Ede en Zwolle een lager percentage. In 2019 ligt het Apeldoorns werkloosheidspercentage lager dan gemiddeld in Nederland. Van de omringende grote steden scoort alleen Ede nog iets beter.

Tabel 9 Werkloosheidspercentage per gemeente

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nederland	7,3	7,4	6,9	6,0	4,9	3,8	3,4
Apeldoorn	6,5	7,0	6,3	6,0	4,6	3,9	3,1
Arnhem	8,6	10,0	9,2	7,3	6,1	4,8	4,3
Deventer	7,5	7,9	7,0	6,9	5,5	4,6	3,5
Ede	6,2	6,6	6,1	5,7	4,1	3,4	2,8
Nijmegen	9,1	8,8	8,3	7,4	5,4	4,8	4,0
Zwolle	6,7	6,8	7,0	6,7	4,9	3,8	3,6

Bron: CBS

³ De werkloze beroepsbevolking als percentage van de totale beroepsbevolking (bevolking van 15 tot 75 jaar)

De afname van het werkloosheidspercentage is te zien bij alle opleidingsniveaus. In Apeldoorn was in 2019 van de lager opgeleiden 6,4% werkloos. Dat lag iets boven het gemiddelde van Nederlands 5,8%. De werkloosheid onder hoog opgeleiden lag met 2,2% gelijk aan het Nederlands gemiddelde. Echter, dat van de middelbaar opgeleiden lag met 2,3% een procentpunt onder het Nederlands gemiddelde van 3,3%.

Tabel 10 Aantal werkloosheidsuitkeringen (WW) per gemeente, januari en december 2019

	jan. 2019	dec. 2019	verschil	% verschil
Apeldoorn	2.594	2.095	-499	-19,2%
Arnhem	2.934	2.301	-633	-21,6%
Deventer	1.838	1.562	-276	-15,0%
Ede	1.334	1.144	-190	-14,2%
Nijmegen	2.982	2.412	-570	-19,1%
Zwolle	2.277	1.887	-390	-17,1%
Nederland	279.084	223.453	-55.631	-19,9%

Bron: UWV

In bovenstaande tabel is te zien dat het aantal WW-uitkeringen in december 2019 veel lager was dan in januari 2019. In Apeldoorn was het verschil bijna 500 uitkeringen. De relatieve afname in Apeldoorn is iets kleiner dan in heel Nederland. Van de ons omringende grote gemeenten was alleen in Arnhem de relatieve afname groter dan in Apeldoorn.

Het aantal werkzoekenden zonder dienstverband nam ook verder af

Het aantal geregistreerde werkzoekenden zonder dienstverband nam in 2019 af (zie tabel hieronder). Relatief in Apeldoorn iets minder snel dan landelijk en ook minder snel dan in de andere grote gemeente rondom Apeldoorn (m.u.v. Zwolle).

Tabel 11 Geregistreerde werkzoekenden zonder dienstverband, januari en oktober 2019

	jan. 2019	okt. 2019	verschil	% verschil
Apeldoorn	7.160	6.857	-303	-4,2%
Arnhem	12.741	12.045	-696	-5,5%
Deventer	5.714	5.448	-266	-4,7%
Ede	3.835	3.658	-177	-4,6%
Nijmegen	12.068	11.363	-705	-5,8%
Zwolle	6.643	6.466	-177	-2,7%
Nederland	802.694	752.412	-50.282	-6,3%

Bron: UWV

Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen stabiliseert zich

Als we kijken naar het aantal verstrekte uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid zien we in Apeldoorn in drie jaar een daling van ca 130 uitkeringen, een daling van 1,6%. Nederland liet eenzelfde daling zien. Ten opzichte van de andere grote steden in de regio is het aantal uitkeringen in de periode 2016-2019 alleen in Zwolle sterker gedaald. In Arnhem steeg het aantal uitkeringen in de afgelopen drie jaar juist licht. Ten opzichte van 2018 lijkt het aantal uitkeringen zich te stabiliseren.

Tabel 12 Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, januari 2016- 2019

	2016	2017	2018	2019	verschil	% verschil
Apeldoorn	8.050	8.030	7.940	7.920	-130	-1,6%
Arnhem	8.620	8.700	8.700	8.740	120	1,4%
Deventer	5.350	5.340	5.290	5.310	-40	-0,7%
Ede	4.560	4.580	4.540	4.550	-10	-0,2%
Nijmegen	7.830	7.890	7.810	7.750	-80	-1,0%
Zwolle	5.970	5.950	5.840	5.780	-190	-3,2%
Nederland	759.870	760.020	748.890	749.840	-130	-1,6%

Bron: CBS

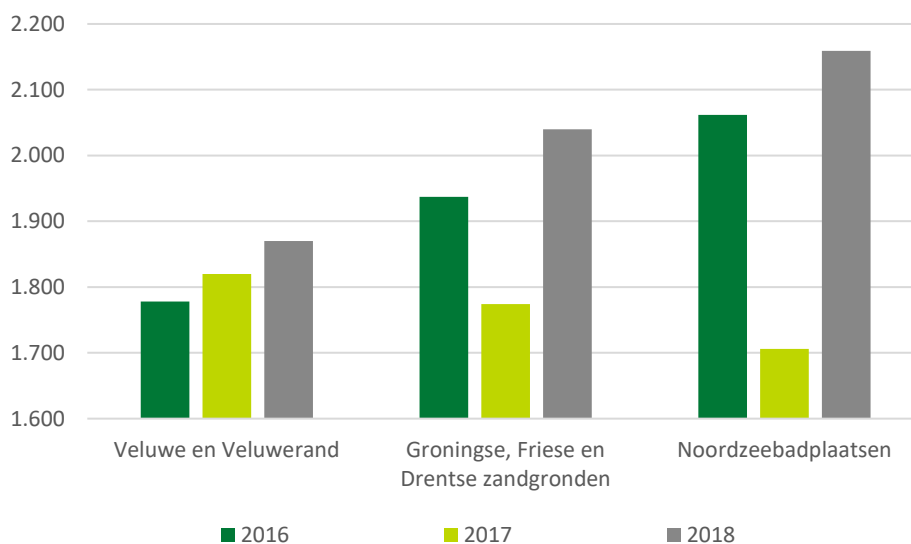
7. Toerisme en vrije tijd

In 2018 was de regio Veluwe en Veluwerand de nummer 3 vakantiebestemming van Nederland voor binnenlandse vakanties

Met ruim 1,8 miljoen vakanties was de Veluwe en Veluwerand in 2018 de nummer 3 vakantiebestemming voor binnenlandse vakanties. In 2017 was de Veluwe nog nummer 1. Het aantal binnenlandse vakanties op de Veluwe steeg ten opzichte van 2017 met 50.000. Landelijk is het totaal aantal binnenlandse vakanties volgens het NBTC afgenomen met 2%. Recenter cijfers zijn van deze bron niet beschikbaar.

De voornaamste reden dat de Veluwe gezakt is naar nummer 3 was de grote toename van het aantal binnenlandse vakanties in de Noordzeebadplaatsen en de Groningse, Friese en Drentse zandgronden. Deze regio's hebben in 2017 een slechte zomer gehad, maar hebben in 2018 weer geprofiteerd van een mooie zomer.

Figuur 11 Ontwikkeling aantal vakanties naar top 3 vakantiebestemmingen in Nederland (x 1.000)

Bron: NBTC en Visit Veluwe

Als naar de lange termijn cijfers van het CBS wordt gekeken, is het vakantieaantal van de Veluwe in 2018 met 1.870.000 nog altijd laag t.o.v. het verleden. Het topjaar was 2006 met een aantal van 2.148.000 vakanties. Na 2012 is het aantal vakanties verder gedaald. Vanaf 2017 stijgt het aantal vakanties echter weer licht.

De werkgelegenheid in de sector Vrijetijd in Apeldoorn is weer gegroeid in 2019

Onder kopje Economie en Arbeidsmarkt was al te lezen dat het aantal arbeidsplaatsen in de sector Vrijetijd met ongeveer 170 plaatsen is gestegen ten opzicht van 2018. De sector had in 2018 bijna 6.700 arbeidsplaatsen, in 2019 6.860. In 2013 bedroeg het aantal arbeidsplaatsen in de sector Vrijetijd in Apeldoorn net geen 6.000. De jaren erna steeg dit aantal gestaag. En dat terwijl het totaal aantal arbeidsplaatsen daalde tot 2016. Eind 2019 was het aantal arbeidsplaatsen in deze sector 14% meer dan in 2013. Het aandeel van de Vrijetijdsector in de Apeldoornse werkgelegenheid groeide in deze periode van 6,1% naar 6,8%.

Toerisme in Gelderland in het kort

Gelderland is vakantieprovincie bij uitstek: zowel in 2018 als in 2019 staat Gelderland op plek 1 als het gaat om de provincie met de meeste binnenlandvakanties. In de onderstaande tabel worden de jaren 2018 en 2019 op een aantal punten vergeleken met elkaar. Alle onderdelen zijn op provincieniveau.

Tabel 13 Toerisme in Gelderland, 2018 en 2019

Onderdeel	2018	2019
Binnenlandse toeristische vakanties	2,4 miljoen	2,6 miljoen
Overnachtingen (toeristisch)	12,6 miljoen	13,5 miljoen
Bestedingen binnenlandse vakanties	€495 miljoen	€539 miljoen

Bron: Kerncijfers Vrijtijdseconomie Gelderland, Provincie Gelderland 2020

Het aantal bezoekers van attracties en evenementen steeg de afgelopen 2 jaar

De bezoekersaantallen van betaalde attracties in en om Apeldoorn in 2016, 2017 en 2018 staan in onderstaande tabel. Het aantal bezoekers is bij alle betaalde attracties gestegen ten opzichte van 2016, met uitzondering van Paleis het Loo (vanwege tijdelijke sluiting voor verbouwing). Relatief was de toename het grootst bij het Nationaal Park de Hoge Veluwe en Julianatoren, al is het bezoekersaantal van laatstgenoemde een ruwe schatting op basis van zoekopdrachten en bezoekersaantallen van vorige jaren. Er is ook een inschatting gemaakt van de bezoekers van Omnisport. Vanwege trainingen, clinics en dergelijke is er geen exact aantal bekend. Het Omnisport registreerde 191 evenementen in 2019, ongeveer 30 meer dan in 2018. Hier kwamen 115.000 bezoekers op af, een stijging en opzichte van eerdere jaren.

Tabel 14 Bezoekersaantallen (betaalde) attracties in 2016, 2017 en 2018

	2016	2017	2018
Apenheul	455.000	488.000	462.000
Nationaal Park de Hoge Veluwe	547.000	570.000	618.000
Juliantoren*	450.000	475.000	570.000
Kröller-Müller Museum	345.000	354.000	397.000
Paleis het Loo**	314.000	393.000	158.000
CODA Museum	71.000	101.000	73.000
Orpheus***	145.000	116.000	147.000
Omnisport****	77.000	58.000	90.000

Bron: Jaarverslagen/ eigen opgave organisatie

* schatting www.marktdata.nl (<https://www.marktdata.nl/nieuws/Bezoekers-pretparken-en-online-zoekgedrag>)

** door sluiting i.v.m. verbouwing in 2018 valt het bezoekersaantal veel lager uit dan vorige jaren

*** betreft alleen theaterbezoekers

**** zowel betalende als niet-betalende bezoekers

Bezoekers van Apeldoorn komen relatief vaak met de auto

Als we kijken naar het aantal bezoekers uit Nederland dat Apeldoorn heeft bezocht, zien we dat Apeldoorn in 2019 ruim 1,2 miljoen bezoekers heeft getrokken. Amsterdam voert de lijst aan met ruim 4 miljoen bezoekers. Apeldoorn staat met haar 1,2 miljoen ongeveer in het midden van de ranglijst, op plek twaalf. Steden als Arnhem en Nijmegen komen niet in de top 26 in het onderzoek van Nbtic Nipo Research voor.

We zien ook dat de bezoekfrequentie ten opzichte van de andere 25 steden relatief laag ligt. Bezoekers komen vaak naar Apeldoorn om te winkelen of om een attractie te bezoeken, maar doen dit dus niet heel frequent. Mogelijk speelt de nationale (1 jaarlijkse) Sinterklaasintocht in 2019 in Apeldoorn ook nog een rol bij de relatief lage frequentie van de bezoeken, al is dit niet terug te zien in de kwartaalcijfers. Apeldoorn lijkt in vergelijking met andere steden relatief veel gezinnen te trekken (26%, 5 gemeenten scoren hoger), het aandeel meerpersoonshuishoudens zonder kinderen ligt juist relatief laag in vergelijking met de andere steden.

Tabel 15 Bezoekersaantal en bezoekfrequentie Apeldoorn en omliggende grote steden

	Bezoekersaantal	Frequentie	Herkomst eigen provincie
Zwolle	1.582.000	2,91	17%
Apeldoorn	1.213.000	2,51	28%
Deventer	901.000	2,93	20%
Enschede	746.000	3,33	38%
Zutphen	646.000	3,31	31%

Bron: Nbtcr Nipo Research

Bezoekers van Apeldoorn komen voor 28% uit de eigen provincie Gelderland. In vergelijking met de andere grote steden in de regio/ Oost Nederland die in de top 26 voorkomen is dit percentage gemiddeld. Bezoekers van Enschede komen vaker uit de eigen provincie (Overijssel, 38%), terwijl Zwolle juist vaak wordt bezocht door mensen uit andere provincies dan de eigen provincie.

Ongeveer 84% van de bezoekers die Apeldoorn bezoek komt met de auto. Alleen voor Lelystad ligt dit percentage hoger (88%), alle andere 24 gemeenten laten een lager percentage zien. De auto is bijna voor alle bezoekers van gemeenten het meest gebruikte vervoermiddel. Alleen Utrecht en Amsterdam zijn hierop een uitzondering. Deze steden worden vaker per trein (ca 45%) dan per auto (ca 40%) aangedaan.

Gemiddeld geeft een bezoeker aan Apeldoorn €51 per bezoek uit. Hiermee komt Apeldoorn op plek 18. Gemiddeld geeft een bezoeker van de 26 onderzochte steden ruim €56 uit. Maastricht voert de lijst aan met €79 per bezoeker en wijkt daarmee sterk af van de rest (nummer 2 is Groningen met €62). Dit komt doordat Maastricht relatief veel meerdaagse bezoekers trekt.

8. Duurzaamheid

Apeldoorn wordt steeds duurzamer

De monitor duurzame gemeenten 2019 van Telos laat zien hoe een gemeente scoort op de drie duurzaamheidskapitalen, te weten de drie P's van People, Planet en Profit: het sociaal-cultureel, ecologisch en economisch kapitaal.

De bouwsteen van de duurzaamheidsbalans van Telos, die het meest raakt aan circulair, klimaat en energie is Ecologisch kapitaal. De score van Apeldoorn op Ecologisch kapitaal is met een score van 56,7 bijzonder goed te noemen (hoe hoger de score, des te beter kunnen ecosystemen natuurlijke- en menselijke verstoringen opvangen zonder blijvende schade op te lopen). Het ligt over de hele periode ruim boven de ons omliggende grote steden, mogelijk door de ruimte en natuur binnen de gemeente. Vanaf 2014 is er een stijgende lijn waarneembaar. Deze is vanaf 2016 overigens wel wat afgevlakt, maar wordt nu weer wat sterker. Zwolle en Ede laten sinds 2019 een lichte daling zien.

Tabel 16 Ecologisch Kapitaal (percentage)

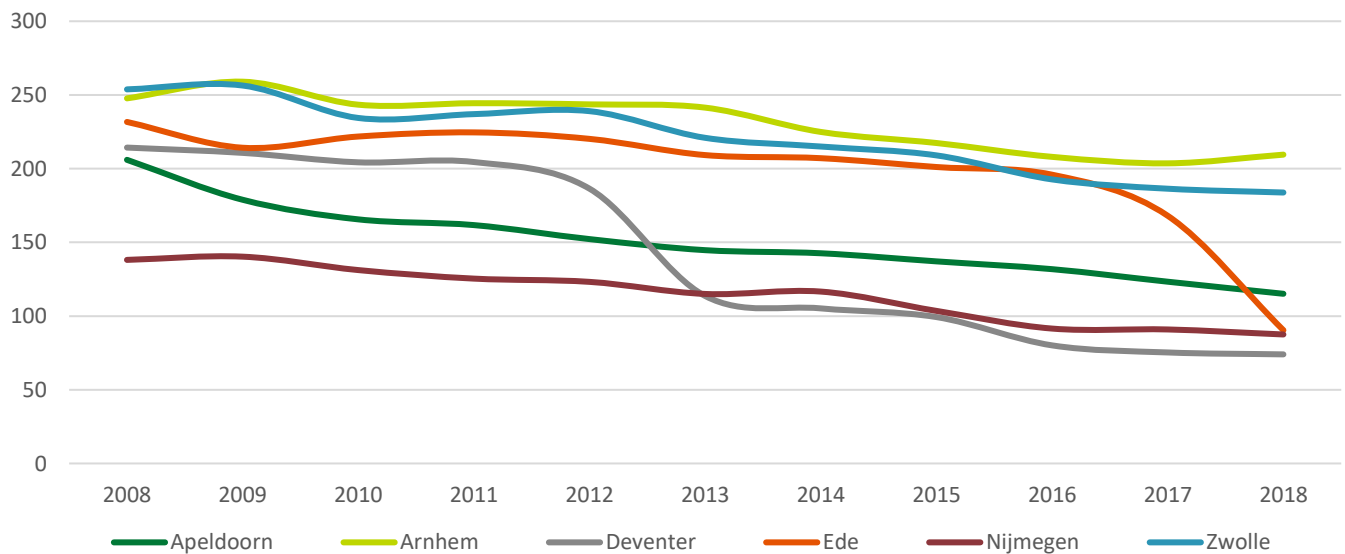
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Apeldoorn	52,1	54,3	55,1	55,3	55,7	56,7
Arnhem	44,1	45,2	46,3	46,5	46,6	50,1
Deventer	44,9	50,8	52,3	51,8	52,3	52,9
Ede	48,6	52,2	52,8	53,0	54,0	52,5
Nijmegen	46,0	47,4	48,2	50,1	51,9	55,0
Zwolle	47,1	50,8	51,6	53,1	54,3	53,4

Bron: Telos

Het aantal kg huishoudelijk restafval in Apeldoorn was relatief laag en neemt al jaren af

In onderstaande grafiek is te zien, dat Apeldoorn goed scoorde als het gaat om het aantal kg huishoudelijk restafval per inwoner. Cijfers over 2019 zijn nog niet voorhanden.

Figuur 12 Huishoudelijk restafval in kg per inwoner naar gemeente en jaartal

Bron: CBS

Hoe beter er afval wordt gescheiden, des te minder restafval er wordt geproduceerd. In o.a. de gemeenten Apeldoorn, Nijmegen en Deventer wordt via gedifferentieerde tarieven een prijsprikkel gegeven zodat afval scheiden loont. Ook in Ede is dat nu het geval. In de grafiek is te zien dat dit beleid werkt. Qua hoeveel restafval per inwoner moet Apeldoorn in onze regio echter wel Deventer en Nijmegen voor laten gaan. Gemeente Ede laat na 2017 een sterke daling zien en heeft gemeente Apeldoorn inmiddels ingehaald als het gaat om het beperken van het restafval per inwoner.

Het energieverbruik van Apeldoornse huishoudens was gemiddeld

Dat Apeldoorn minder goed scoort op het gebied van energieverbruik blijkt uit onderstaande tabellen. Het gemiddeld elektriciteitsgebruik per woning per jaar was in Apeldoorn jaren hoger dan het Nederlands gemiddelde. In 2018 lag het verbruik voor het eerst gelijk aan het Nederlandse gemiddelde. Van de andere grotere gemeenten rondom Apeldoorn heeft alleen Ede een hoger elektriciteitsgebruik. Cijfers over 2019 zijn nog niet voorhanden.

Tabel 17 Gemiddeld elektriciteitsgebruik in kwh per jaar per woning

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	% 2012-2018
Apeldoorn	3.250	3.200	3.150	3.100	2.960	2.890	2.790	-14,2%
Arnhem	2.850	2.800	2.700	2.670	2.600	2.540	2.440	-14,4%
Deventer	3.150	3.100	2.950	2.870	2.800	2.770	2.680	-14,9%
Ede	3.400	3.550	3.350	3.220	3.160	3.100	2.890	-15,0%
Nijmegen	2.800	2.750	2.650	2.620	2.540	2.470	2.390	-14,6%
Zwolle	3.050	3.000	2.900	2.800	2.730	2.670	2.580	-15,4%
Nederland	3.200	3.150	3.050	2.980	2.910	2.860	2.790	-12,8%

Bron: CBS

Sinds 2012 is het gemiddeld elektriciteitsgebruik in Apeldoorn wel met 14,2% afgenomen. Dat is vergelijkbaar met de omliggende grote gemeenten, waar het varieerde van 14,4% tot 15,4%. Apeldoorn heeft vergeleken met de omliggende grote gemeenten relatief gezien de kleinste afname van het elektraverbruik. De afname in heel Nederland lag in deze periode (2012-2018) beduidend lager met 12,8%.

Ook het gemiddeld gasverbruik is in Apeldoorn hoog (zie hieronder). Het is niet alleen hoger dan het Nederlands gemiddelde, maar ook hoger dan dat van de omliggende grote gemeenten. Cijfers over 2019 zijn nog niet voorhanden.

Tabel 18 Gemiddeld gasverbruik in m3 per jaar per woning

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	% 2012-2018
Apeldoorn	1.650	1.750	1.250	1.380	1.440	1.380	1.390	-15,8%
Arnhem	1.300	1.400	1.050	1.110	1.150	1.110	1.110	-14,6%
Deventer	1.500	1.600	1.200	1.230	1.280	1.210	1.200	-20,0%
Ede	1.600	1.850	1.350	1.390	1.430	1.350	1.370	-14,4%
Nijmegen	1.350	1.500	1.100	1.150	1.190	1.160	1.150	-14,8%
Zwolle	1.450	1.500	1.100	1.180	1.220	1.180	1.170	-19,3%
Nederland	1.500	1.600	1.200	1.250	1.300	1.240	1.270	-15,3%

Bron: CBS

De afname van het gasverbruik sinds 2012 was in Apeldoorn 15,8%. Alleen in Deventer en Zwolle was de afname groter met respectievelijk 20% en 19,3%. In de andere drie omliggende gemeenten lag de afname tussen de 14,4% en 14,8%. In heel Nederland nam in deze periode het gasverbruik af met 15,3%. De fluctuaties in het gasverbruik is vanaf 2017 overal sterk afgevlakt.

Vermoedelijk heeft de samenstelling van de woningvoorraad in Apeldoorn te maken met het grotere verbruik. Apeldoorn kent relatief veel 2 onder 1 kap- en vrijstaande woningen, woningen die over het algemeen moeilijker warm te stoken zijn. Dat verklaart ook waarom Ede en Apeldoorn weinig van elkaar verschillen.